

8/307 GODINA XXX . KOLOVOZ 2011. CIJENA 8 KN

Ladonja

Vjerski informativno-kulturni list

godina
30

Zdravo Djeko,
KRALJICE HRVATA

Crkva Sv. Bernarda u Funtani

Crkvu Sv. Bernarda dao je podići, na temeljima starije, gospodar Funtane Bernardo Borisi, koji je ovdje 1610. sagradio kaštel oko kojega je nastalo naselje. Na nadvratniku glavnoga ulaza Borisi je dao latinskim jezikom ukljesati: Po zagovoru Djevice Marije izgradio Bernard Borisi 1621.

Crkva je jednobrodna, osim glavnoga oltara, iza kojeg je vrijedna slika nepoznata majstora Bogorodica s Djetetom i svecima, u crkvi su još dva sporedna oltara: Gospe od Sv. Krunice i Bl. Alojzija Stepinca.

Vjernici iz njemačkog grada Weinheima darovali su crkvi orgulje, izgrađene 1878. i obnovljene 1972.; križni put i vitraži djelo su akademskog slikara Eugena Varzića.

Crkva je u nekoliko navrata obnavljana – produžena je 1941., a 1988. postavljen je novi krov. Zvonik s četverokutnom osnovom i oktogonalnom krunom iz 17. st. obnovljen je i povišen 2000. godine. Tada je na njemu postavljeno zvono, dar vjernika iz Weinheima.

Kolovoza

- P 1** Alfonz Liguori
- U 2** **Porcijunkula**, Rim
- S 3** Stjepan, Augustin Kažotić
- Č 4** Ivan Vianney
- P 5** Gospa Snježna, Nives, Abel
- S 6** Preobraženje Gospodinovo

- N 7** 19. KROZ GODINU, Siksto, Kajetan
- P 8** Dominik, Dinko
- U 9** Roman, Edita, Amor
- S 10** Lovro đakon, Astrid
- Č 11** Klara, Jasna, Suzana
- P 12** Ivan Kasijan, Klarisa
- S 13** Hipolit, Ivan Berchmans

- N 14** 20. KROZ GODINU, Maksimilijan Kolbe
- P 15** **VELIKA GOSPA**, Tarzicije
- U 16** Rok, Stjepan Kralj
- S 17** Hijacint, Miron
- Č 18** Jelena Križarica, Rinaldo
- P 19** Ivan Eudes, Donat
- S 20** Bernard, Samuel

- N 21** 21. KROZ GODINU, Pio X.
- P 22** Marija Kraljica, Regina
- U 23** Ruža Limska, Zdenko
- S 24** Bartol apostol, Bariša
- Č 25** Ljudevit kralj, Erminija
- P 26** Rufin, Cezar, Jadranko
- S 27** Monika, Honorat, Časlav

- N 28** 22. KROZ GODINU, Augustin, Pelagije
- P 29** Glavosijek Ivana Krstitelja
- U 30** Bazila Srijem., Radoslav
- S 31** Rajmund, Aristid

Spomendani

5. kolovoza

Gospa od Snijega – *Materada*

6. kolovoza

Sv. Petar u Okovima – *Barat, samostalna kapelacija, crkva sagradena 1689. godine*

10. kolovoza

Sv. Lovro – *Sv. Lovreč Labinski, Lovrečica, Premantura*

15. kolovoza

Velika Gospa/Uznesenje BDM – *Buzet, Cerovlje, Paž, Poreč, Pula (katedrala), Sv. Marija na Krasu, Vrb*

16. kolovoza

Sv. Rok – *Črniča, Fuškuljin, Galizana, Muntriš, Nova Vas Porečka, Rakotule*

20. kolovoza

Sv. Bernard – *Funtana*

Crkva sv. Bartula - Roč

24. kolovoza

Sv. Bartul – *Roč, Tupljak*

28. kolovoza

Sv. Pelagije – *Novigrad, sjedište biskupije od 520. do 1828. kada je bila ukinuta i pripojena 1831. Tršćansko-koparskoj biskupiji*

Čuvaj našu vjeru i hrvatski dom

Život blažene Djevice Marije vezan je uz Isusov život, kako zemaljski, tako i onaj nebeski. Stoga je nemoguće odvojiti Marijino uznesenje od Kristova uskrsnuća i uzašašća; kao i naš vjernički život od Marije, kako ovaj na zemlji, tako i onaj u vječnosti.

Piše Zdenka JELAČIĆ

Svetkovina Uznesenja blažene Djevice Marije na nebo, pučki Velika Gospa, središnji je marijanski blagdan u Katoličkoj crkvi. Teološke rasprave i liturgijska proslava Marijina uznesenja od samih početaka Crkve jasno ističe kako je blažena Djevica Marija dušom i tijelom bila uznesena na nebesa. Drugi Vatikanski sabor donio je u *Dogmatskoj konstituciji o Crkvi* poglavje o Mariji u otajstvu Krista i Crkve. Glavne misli iz tog poglavlja preuzete su u novo predstavljenje Uznesenja:

Jer danas si na nebo uzpio Djericu Bogorodicu, početak i sliku konačnog savršenstva troje Crkve i putokaz nade i utjehe tvome putničkom narodu. Ti nisi dao da trune u grobu ona koja je iz svoga krila rodila utjelovljenog Sina troga, začetnika svakog života.

Kao što je Kristovo Uzašašće na nebo Božja potvrda ljudskog dostojanstva, tako je i Marijino uznesenje tijelom i dušom u nebesku slavu promocija svakog čovjeka pozvanog da tijelom i dušom bude u vječnosti s Bogom.

Crkveni oci: Marija je uznesena na nebo

Uspisima crkvenih otaca prvih stoljeća nalazimo jasan nauk o Marijinu uznesenju na nebo. Ovaj teološki nauk još više dolazi do izražaja u životu Crkve što se jasno vidi da su bazilike – katedrale – crkve iz prvih stoljeća upravo posvećene bl. Djevici Mariji. I Eufrazijeva bazilika u Poreču je posvećena Marijinu uznesenju na nebo.

Sveti Epifanije u 4. st. prvi je istočni

otac koji govori izričito o Marijinu uznesenju na nebo. On piše:

„Kako je moguće da Marija svojim tijelom ne posjeduje nebesko kraljevstvo, ona koja nije učinila u tijelu nikakvo ružno djelo, već je ostala bezgrješna?“ Prema njemu razlozi bi Marijinom uznesenju na nebo i u tijelu bili u njezinu potpunoj bezgrješnosti. Na njoj se prvoj i u punini ispunilo šesto blaženstvo: *„Blago onima koji su čista srca jer će Boga gledati!“* (Mt 5,8).

Veliči srednjovjekovni propovjednik sv. Antun Padovanski († 1231) u jednoj propovijedi na Veliku Gospu kaže: *„Gospodin je uskrsnuo kad je uzašao s desne Oca. Uskrsnula je i škrinja njegova posvećenja, kad je na ovaj dan Djevica Majka bila uznesena u vječnu ložnicu...“*

U svakoj biskupiji u Hrvatskoj nalazimo jedno svetište ili značajniju crkvu koja je

posvećena Mariji. Sve nam to govori o Marijinu štovanju u hrvatskom narodu. Veliki pobornik za proglašenje dogme o Marijinu uznesenju je o. Karlo Balić, koji je po nalogu Pija XII. skupljao dokumentaciju svjedočanstva o uznesenju BDM iz svih stoljeća. Tumačeći navedeni saborski tekst, naglašava kristološki vid dogme o Marijinu uznesenju. On doslovno kaže: *„Krist, pobjednik grejba i smrti, zadobiva u Mariji najveću od svojih pobjeda izuzimajući je od grejba i dajući joj unaprijed - tj. prije općeg uskrsnuća tjelesa - proslavu u duši i tijelu. Time je Marija, uzeta na nebo, jamstvo budućeg uskrsnuća i proslave svih onih koji vjeruju u Krista, a zbog toga isti motiv nade i utjehe za Božji narod u očekivanju parusije.“*

Djevica Marija uzor vjernicima

Zivot blažene Djevice Marije vezan je uz Isusov život, kako zemaljski, tako i onaj nebeski. Stoga je nemoguće odvojiti Marijino uznesenje od Kristova uskrsnuća i uzašašća; kao i naš vjernički život od Marije, kako ovaj na zemlji, tako i onaj u vječnosti. Marijin način života, povezanosti s Kristom, putokaz je i našem životu u vjeri. Stoga svaku marijansku molitvu, pjesmu, kad izgovaramo mi sebi osvjetljavamo put prema Kristu. Kao što je Marija držala Isusa u svome majčinskom krilu, tako ona svakoga od nas drži u krilu vjere, nade i ljubavi. Stoga možemo i mi svakodnevno klicati: „Najvjernija Odvjetnice na braniku stoj, čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom.“

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Gordana Krizman

Ilija Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Luka Pranjić

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč
tel: 052/429-034

fax: 052/429-039

ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Rukopise i fotografije ne vraćamo

Grafičko oblikovanje

Marijan Markežić

Grafička priprema

Gabrijel Erman

Tomislav Erman

Tisak

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Ziro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: *Proslava Velike Gospe na Trsatu*

Sadržaj

Crkvena godina

Čuvaj našu vjeru i hrvatski dom

3

Teološka misao

Lice i naličje srebrnjaka

5

Razgovor

6-9

Kronika

Proslava Rima u Pazinu

10

Papa Benedikt XVI. poslao

pismo zahvale

11

Adriana krizmao župnik

13

Bogoslovi nosili Gospin kip

14

In memoriam

16/17

Vlč. Ivan Štefanuti

Župna zajednica

Župa sv. Martina –
Sv. Lovreč Pazenatički

18-21

Pismo iz Rima

Pedagogija suputništva

22

Crkva i društvo

Tri stepenice do slučaja Dajla

23

Mladi

Ženska vokalna skupina

Kadenca iz Trviža

24/25

Blaženik sutra

Sl. Božji Miroslav Bulešić

26

Kultura

Niz monografija Umjetničko blago
istarске Crkve

27

Feljton

Narodni preporod i
istarско svećenstvo

28/29

Savjeti

Melanom

30

Beside

Ćakule pod ladonjon

31

Lice i naličje srebrnjaka

Još uvijek traži onog svećenika kojeg je zamišljao kao mladomisnik. Traži ga, a on je svakim danom sve dalje jer svaki mu dan otkriva njegove nove i stare (neiskorijenjene) slabosti. Svaki dan otkriva da ono što je prije žučljivo prigovarao starijim kolegama u sebi nije savladao, nego nalazi prisutno u sve većoj mjeri.

Piše Blaž BOŠNJAKOVIĆ

Mladac je dobio od pretstavljenih i inih „koji su pitani“ pozitivnu ocjenu sposobnosti i dostatne formacije te je, uz molbu potpisu vlastitom rukom, pripušten ređenju za prezbitera. Nakon nekoliko dana velikih i užurbanih prema, proslavio je svoju prvu svečanu javnu misu – Mladu misu.

Više nego što jest

Na svečanosti su ga svi govorici uvjeravali da je izuzetan, poseban, odabran: počevši od propovjednika, kojega je sam izabrao, pa do recitacija dječice što su ih izabrali župnik i vjeroučiteljice; od svečane župnikove zdravice za ručkom pa do dužih i kraćih hvalospjeva i čestitki ostalih govornika te, više ili manje pobožnih, brzjava. Kao da su se svi natjecali tko će više i jače „otkriti“ novonastalu veličinu te uputiti mladomisnika kojim mu je putem sada ići, „što svi mi ovdje sada prisutni ali i svi koje si ikad u životu sreto, kao i svi koje nisi sreto a mogao si sresti, kao i svi koje ćeš ubuduće susretati kroz život, kao i cijela Crkva od uvijek, sada i zauvjek, od tebe očekujemo!“ Mladac, koji je kroz vrijeme priprave – otkad je postao svjestan nutarnjeg nutkanja da služi Bogu, pa kroz vrijeme oblikovanja svoga značaja u malom sjemeništu javno (preko sjemenišnih odgojitelja po preporučenom modelu) i privatno (preko uzora svetaca), pa kroz studij filozofije i teologije (gdje su se javljale prve krize svećeničkog identiteta), pa još kroz svakodnevne duhovne načutke i mnogobrojne duhovne vježbe

(do ovih zadnjih prije mjesec dana) – stekao jedan uvid u ono što postaje.

Punim korakom

Konačno je došao dan kad je – kako mu se činilo – punim korakom zagazio na pastoralni put. On je spreman! Nekoliko dana prije župnik, kome će biti kapelan, pokazao mu je njegov „apartman“ (dio kuće u kojem će biti samostalan), zajedničke prostorije, dvorane za vjeronauk, crkve i kapele. Ali nigdje nije osjetio da je nešto (potpuno) njemu na volju, njegovoj stvaralačkoj mašti nego sve nekako nedorečeno, ostavljeno da se rješava u hodu. I to ga je strahovito boljelo. Pokušao je oprezno na to ukazati, ali ga župnik nije (ili nije htio!) razumijeti. Tada je čvrsto odlučio da će, ako bude imao kapelana, pokazati više povjerenja, ma koliko to u bilo kom pogledu koštalo i njega i kapelana.

Pastoralne obaveze i zadaci su izdana u dan otkrivali praktične rupe u svećeničkoj formaciji što je sa-mouvijerenog mladca uništavalo. Doživljavao je poraz za porazom – sve brže se topila idealna slika, ali nije odustajao. Uporno se nadao da će se prilike izmijeniti u prilog njegovoj mašti.

Povlačenje u svoj svijet

Vidjevši da pred sobom ima starije kolege koji su već sve iskusili i iskušali u pastoralnoj praksi a o onome što nisu iskusili logičnim zaključivanjem stvaraju konačne nepromjenjive stavove, počeo se povlačiti u svoj svijet: u malu župu

koja mu je dodijeljena – „tek toliko“. Upro je sve svoje fizičke i duhovne snage. Imao je samozatajan plan. Tako je ispočetka živio uvjeren da njegov „luđački“, samotnički, pustinjački život i rad imaju poseban utjecaj na pastoral. Istina je da se mnogo puta pitao vidi li itko njegov trud, cijeni li ga itko ili će sve pasti u zaborav.

Gdje je ideal?

Godine su prolazile, borba sa samim sobom bila je stalna. Još uvijek traži onog svećenika kojeg je zamišljao kao mladomisnik. Onaj drski, samouvijereni, samodopadni, ne-prigovorljivi tip s početka priče topi se i nestaje u žaljenju i kajanju. Spomenici, koje je sagradio, imaju i nevidljivu povijest, nevidljivu stranu, naličje u koje gledaju samo Gospod Bog, on i ranjene osobe, a neke samo Gospod Bog i on, a neke samo Gospod Bog. Možda je to put do željenog idealnog s početka duhovne vizije.

Srebrnjak

Zna, Biskup će mu poslati srebrnjak kao „počast i priznanje za 25 godina rad na njivi Gospodnjoj.“ Svi će obratiti pažnju na lice srebrnjaka, on će uvijek okretati na ogled to lice – lice časti, lice javnog uspjeha, priznanja... No, također će, ali u skrovitosti, u tišini svoje sobe, okrenuti naličje srebrnjaka i moliti za sve kojima je nanosio bol: roditelji, kolege, vjernike, životne usputnike kojima nije posvetio potrebnu pažnju... I molit će Gospodina da sljedećih 25 godina (ili dio njih) bude dostojan biti prizeman.

Živimo život dostoјno i dostojanstveno,

Mr.sc. Boris Domagoj Biletić, hrvatski književnik, dopredsjednik DHK-a u Zagrebu, pjesnik, intelektualac europskih razina, poticatelj kulturnih događanja, predsjednik Istarskog ogranka DHK-a, ponosan sin hrvatske Istre

Razgovarao Željko MRAK

Boris Domagoj Biletić

L: Ponovno ste izabrani za predsjednika Istarskog ogranka DHK-a. Vratimo se na trenutak dvadesetak godina unatrag i kao jedan od ute-meljitelja Ogranka recite nam kako je to izgledalo?

Bilo je to 1990., početkom srpnja, dakle u osvit hrvatske demokracije, ali i u vrijeme „balvanske revolucije“, kada su se napetosti u političkom životu itekako odražavale na svim poljima, pa tako i u kulturi i književnosti. Što može pisac negoli pisati, govoriti, djelovati riječju! No, može još i više u zajedništvu s drugim kolegama, koji ne moraju biti estetski ili poetički bliski, pa čak ni istomišljenici. Ali blizak ili sličan svjetonazor, pogotovo svijest o jeziku kao

tvorbenoj činjenici svekolikog identiteta, osobito onoga nacionalnog, u tim je vremenima povezala hrvatske pisce iz Istre. S nekolicinom sam kolega potaknuo osnivanje Ogranka, unutar tada jednoga i jedinstvenog Društva hrvatskih književnika, sa sjedištem u Zagrebu. Riječ je o jednoj od najstarijih europskih književnih udruga, jer DHK postoji još od 1900. godine, ima iznimnu, časnu i bogatu povijest i bitno je mjesto rađanja hrvatske demokracije. Naš je pulski odnosno istarski ogrank među najstarijima i najaktivnijima unutar hrvatskoga književnog stabla. To se potvrdilo svih ovih godina u nakladništvu i u brojnim programima i priredbama. Htjeli smo i uspjeli u tome da, makar u književnom smislu,

povežemo Istru s čitavom Hrvatskom, naime da Istra više ne bude književna provincija. Ona to danas nipošto nije. Osobito sam ponosan na naše djelovanje tijekom Domovinskoga rata. Sada kad imamo krasne uvjete, konačno vlastit, lijep i velik prostor Kluba hrvatskih književnika u staroj pulskoj tiskari, gdje je, dakle, sjedište Ogranka, očekujem da se kolege intenzivnije okupljaju i surađuju, da se učestalije srećemo i razgovaramo. Razumljivo je da su stariji pomalo već umorni, a mladima koji dolaze, zapravo već su tu u novom Upravnom odboru, treba pomoći da sutra samostalno preuzmu sve aktivnosti, svojim radom, znanjem, kreativnošću i pameću.

jer on je Božji dar

L: Kako kao intelektualac i vrsni poznavatelj pojava u hrvatskoj kulturi i javnom životu gledate na stanje u Istri i Hrvatskoj općenito?

Nije dobro. Medijska slika Hrvatske i Istre u njoj je jedno, a stvarnost nešto sasvim drugo. Ljudima treba kruha, a ne jeftinih igara, parola, lažnih obećanja, manipulacije, što sve najprije dolazi iz krila politike, i regionalne i državne. Mnogi su ljudi predugo na vlasti, i u Istri i u Zagrebu. A vlast je slast i mast, kaže narod, što se danomice pokazuje točnim. Političari ne služe narodu, oni kao tuđe produžene ruke vladaju u sprezi s neslobodnim medijima, onima koje kao vlastodršci kontroliraju. Tipičan primjer takve sprege imamo i u Istri. Cjelokupno društvo vapi za novim idejama, rekao bih i sasvim novim, čovjekomjernim modelom društva i upravljanja, a to nam sadašnji vlastodršci ne mogu pružiti sve kad bi i htjeli. A neće, ne žele se lišiti povlastica nedostiznih i nezamislivih običname, normalnom čovjeku, kojeg često nazivamo malim, a koji živi od svoga rada i vlastite pameti. Ni znanje ni pamet nisu na cijeni, naprotiv. Stvarnost nam je preplavilo licemjerje, površna zabava, šund i kič, nude se jeftini materijalni probitci, mešetari se javim dobrom, sve se prodaje i rasprodaje, pa mlad čovjek ima izgleda samo ako preko noći postane konformist. Najjača i najveća glasila, tiskana i elektronska, pogoduju bogatima, sirovima i surovima. Površnost i ispraznost caruju, kultura je izbačena s važnijih stranica i iz udarnih termina. Zagovara se „samo zabava“, a pod time zapravo ispiranje mozga, eda bi se opet lakše vladalo. Tako su surovi kapitalisti u zagrljaju s bankarima pravi upravljači, a političari im služe obmanjujući narod. Takvi su nahrupili u naše siromašno društvo, neotporno u svakom smislu, na krhkim izdancima tek rođene de-

mokracije, i poharali sve dojučerašnje vrijednosti, koje će netko možda nazvati „tradicionalnima“, a ja ih imenujem – spasonosnima. Vjerujem da se u mojim skromnim riječima te vrijednosti mogu razabrati. I bez obzira na to što mi igrom sudbine, dijelom možda i vlastitim izborom, više nije dano njegovati ih baš sve i uživati u bogatstvu svih tih vrijednosti, i dalje ih bez ostatka zagovaram. Hvala Bogu, poznajem mnoge ljude sličnih uvjerenja, koji sa svojom djecom u Europu ne kane bez vlastita imena, prezimena i vjere.

L: Vaša knjiga **Oko Učke**, izašla 2007., sadrži publicističke radove (članke, zapise, putopise, intervju...) nastale od 1988. do 2002. Usudio bih se reći da je, osim unutar intelektualnih krugova, razmjerno slabo poznata široj javnosti, a progovara o suvremenoj, recentnoj hrvatskoj povijesti s posebnim osvrtom na događanja u Istri. Zašto je tome tako?

Cini mi se da točno ustvrdjujete. Ubrzo nakon pojavljivanja te knjige bilo mi je jasno – naime, meni kao „slobodnu strijelcu“ ili „vuku samotnjaku“ kako su me neki prozvali

“U Istri predugo, desetljećima, robujemo jedoumlju, gotovo do dana današnjega. Demokracija nam je uvelike još samo formalna, ali daleko je od stvarne demokracije u praksi i svakodnevnu životu.

– da će biti prešućena u krugovima i medijima kojima njene poruke ne odgovaraju, jer ipak je u njoj pretežito riječ o 1990-ima u Istri i Hrvatskoj, o ratnome doba i vremenu velikih napetosti u korpusu hrvatske Istre i na razini čitave domovine. Osobit je naglasak u nekim tekstovima na promašenoj regionalnoj politici, koja je tada sve činila na potpirivanju svekolikih napetosti s drugim dijelovima Hrvatske, a najprije s „političkim Zagrebom“. Ni „druga strana“, da se razumijemo, u toj priči nije bila posve nevina. Danas pak, vidimo, kako se partijske oligarhije s obiju strana Učke jako skladno i lijepo prožimaju i sužive prema načelu – „ne diram te, ali ne pačaj se u moje“. Međutim, meni je

Nakon osnutka Istarskog ogranka DHK, 2. srpnja 1990., Boris Domagoj Biletić (drugi s lijeva)

bilo važno objediniti sve svoje bitne javne nastupe i polemične napise iz toga vremena – od, barem formalna, zalaza bogohulnoga komunističkog totalitarizma pa do prvoga poraća koncem devedesetih. I podnaslov knjige, „hrvatskoistarske teme“, možda je mogao zazvučati zbumujuće, no neću ga ovom prigodom tumačiti, pa koga zanima može do knjige doći u svakoj boljoj knjižnici te naći ključ toga podnaslova. S druge strane, što me iznenadilo, knjiga je odavno rasprodana! To znači da ju je netko ipak pročitao. U svakom slučaju, da skratim, progovaram u njoj iz pozicije hrvatskoga čovjeka, pisca iz Istre – posve „nezaštićena“ i izvan svih interesnih skupina – a nastojeći ublažiti tadašnje napetosti i tim svojim stariim tekstovima u novome kontekstu ponovno afirmirati glas razbora. Ne kažem da sam uvijek i u svemu bio u pravu, no mislim da u glavnini svojih javnih istupa i stavova jesam. Još jedna zanimljivost: nikada nijedan, pa ni oni najpolemičniji moji nastupi nisu naišli na dostojan odgovor onih kojima su najprije bili upućeni.

L: Otvoreno progovarate o umjetno stvorenom antagonizmu na relaciji Istra – Zagreb?

Da, ponavljam, taj je antagonizam umjetno stvoren radi osnovnih i stranačkih probitaka, a ne budimo naivni pa nemojmo isključiti, barem početkom 1990-ih, uplitanje sa strane, dakle i nekih izvan Hrvatske, s istoka i zapada, u potpirivanje tih protimbi na političkoj i inoj relaciji Istra – Zagreb. Ustvrde o tome, pa i bjelodani argumenti, i dandanas smetaju istim krugovima i eksponentima tih i takvih svjetonazora. Krilatica „što gore – to bolje“ uvijek je odgovarala lovcima u mutnom. Pretvorbe i rasprodaje općega, zapravo narodnog dobra bile su krajnji cilj takve rabote, što se danas pokazuje u najjasnijem, posve ogoljenom i tragičnom svojem obliku. Tako smo dobili hrvatske, dapače „turbohrvatske“ i istarske ili „istrijanske“ tajkune.

L: Argumentirano progovarate o organiziranim akcijama autonomaških, proireidentističkih i

projugoslavenskih političkih opcija protiv narodnosnog identiteta Hrvata Istre?

Misljam da se otvoreno nisam služio, a ako jesam onda rijetko i odmjereno, nazivima koje spominjete u svome pitanju, no u bitnome se stvar na to svodi. Dovoljno je samo prelistati pulske dnevne novine s početka devedesetih i tijekom Domovinskoga rata, pa razabratи tko je što, kako i kada zastupao, kako je već tada manipulacijom bio kontaminiran medijski prostor, i to u doba kad su mediji bili još „med i mlijeko“ prema moći koju danas imaju. Znate, političari i ideolozi, svih boja, ponašaju se kao da svijet i povijest s njima počinju i završavaju, ne služe se oni metaforama, nego općenitim govorom unaprijed ispraznjena sadržaja. Odatile onda i razumljiva činjenica da danas zastupaju jedno, sutra nešto sasvim drugo, da se obećanja daju olako, a nikome se, najmanje narodu ili biračima, ne polažu računi ni prije niti poslije izbora. Nedosljednost i proturječje, blago rečeno,

konstanta su politikanata kojima smo okruženi i koji su, uz jeftine zabavljače, danas jedine medijske „zvijezde“. To pokazuje tragično stanje cjelokupna društva.

L: Kome smeta Dobrilina, Laginjina, Mandićeva, Spinčićeva, Milanovićeva hrvatska Istra ?

Ako smeta, onda zacijelo ne smeta dobromanjernima, ute-meljenima u svojoj tradiciji i baštini, ne smeta onima koji poznaju svoje, njime se diče, a poštuju tuđe. Međutim, spomenuti i nespomenuti istarski velikani, mnogi, do dana današnjega još nemaju svuda u Istri, a pogotovo ne u njenome najvećem gradu, svoja dostaona obilježja. Tko je tomu kriv? Vlast ili tko drugi? Znate, bez samopoštovanja ne valja očekivati uvažavanje drugih.

L: U intervjuu za HRT 1991. jasno i glasno rekli ste sljedeće: Biti na strani Hrvatske danas, to svijet mora znati, ne znači drugo negoli biti na strani pravde i pravednika, patnje i patnika, slobode i slobodara. Biti za Hrvatsku znači biti zreo, svjestan, human, znači biti Čovjek. Bunim se protiv lažnih Europejaca koji su protivni svim granicama, osim jednoj: na Učki, između Istre i drugih hrvatskih krajeva! Aktualne riječi i danas?

To je bilo tada, a jednako bih u sličnim neprilikama, ne daj nam Bože, govorio i danas. No, kad bi te riječi još uvijek bile aktualne, pitam se što smo onda svi zajedno činili čitava dva desetljeća?! Žalosno je ako je tome tako. U Istri predugo, desetljećima, robujemo jednoumlju, gotovo do dana današnjega. Demokracija nam je uvelike još samo formalna, ali daleko je od stvarne demokracije u praksi i svakodnevnu životu. Zato i svjedočimo brkanju pojnova, pa tako neki uporno iza humanizma, koji je prirodno suprotstavljen svakovrsnom nasilju, i fašističkom i komunističkom, i nadalje promiču totalitarne ideologije koje

su po sebi izvor neslobode i nejednakosti. Odatle stalna naša vraćanja u prošlost, neki kažu „bolju“. A ja mislim da je tome tako, prvo, radi nečijeg očuvanja starih povlastica, i drugo, zbog nedostatka iole drukčije, neopterećene i razvojne vizije društva u cjelini. Ne zna nam ljevica što radi desnica, i obratno. Ili pak kako dobro znaju i skladno sužive na račun običnih ljudi, kakvih nas je najviše. Ne govorim sada samo slikovito!

Ustrajmo u dobrome, lijepom i istinitom, u plemenitu radu, nadi i vjeri, u ljubavi i najširoj lepezi njenih značenja. Neka ovaj kratak razgovor kao cjelina bude nekakva moja „poruka“. Ne usuđujem se savjetovati, naprotiv, radije slušam i nastojim čuti.

L: Što nam je činiti? Jesmo li u moru senzacija, crnila kojim nas dnevno obasipaju tiskani i elektronski mediji postali malodušni, rezignirani, ravnodušni? Jesmo li izgubili prkos i dostojanstvo, samopoštovanje ili nam ipak tu identitetsku crtu, nacionalnu i vjersku, nitko ne može izbrisati doli mi sami svojim nečinjenjem?

Pa najprije valja poći od sebe, a onda promisliti o našemu ovdje i sada, o tomu kakva nam je javna komunikacija i jesmo li društvo dijaloga, snošljivosti i postupnosti, dakle evolucije, a ne prevrata, nereda, buke i halabuke. Prečeste su u prošlosti našega podneblja, naroda i ozemљa bile skokovite promjene, dakle svako malo zamiriše na revoluciju. A u takvim okolnostima, tako nesretne povijesti, ne može se očekivati da preko noći zažive uljuđeni odnosi, smirenost na ja-

Naslovica knjige "Oko Učke"

vnoj sceni, razumijevanje, oprost i napredak u svoj svojoj punini. Mnogi naši ratovi nikada nisu okončani, između ostaloga i zato toliko mržnje oko nas, toliko gluhoće za druge i drukčije, toliko nepoznavanje vlastite baštine, nepoštivanje ni svojega niti tuđega, i slično. Nečinjenje jest propust, a činjenje zla, k tome još i svjesno, grijeh je i to jedan od najvećih. Toga se trebamo kloniti kao vremenita bića, zapravo kratkotrajna, i živjeti život dostoјno i dostojanstveno, jer on je Božji dar.

L: Bila nam je čast ugostiti Vas na našim stranicama i čuti promišljanja jednoga hrvatskog intelektualca europskih obzora. Što biste poručili čitateljima „Ladonje“?

Ustrajmo u dobrome, lijepom i istinitom, u plemenitu radu, nadi i vjeri, u ljubavi i najširoj lepezi njenih značenja. Neka ovaj kratak razgovor kao cjelina bude nekakva moja „poruka“. Ne usuđujem se savjetovati, naprotiv, radije slušam i nastojim čuti. Zahvaljujem na pruženoj prilici da se u nekoliko riječi predstavim vašim čitateljima.

Proslava Rima u Pazinu

PAZIN Prema dugostoljetnoj tradiciji, 2. kolovoza, na blagdan Gospe od Andjela, Porcijunkule, hodočasnici raznih krajeva Porečke i pulske biskupije pohodili su franjevački samostan u Pazinu, u kojem vjernici nakon ispovijedi i pričesti dobivaju potpuni oprost od vremenitih kazni. Ta svetkovina potječe iz prvih franjevačkih dana kao prisjećanje na obraćenja svetoga Franje koje se dogodilo upravo 2. kolovoza 1208. godine u crkvici svete Marije od Andjela (Porcijunkuli), podno grada Asiza.

Budući da su davnih stoljeća pazinski fratri od pape dobili privilegij davanja potpunog oprosta, kao u Rimu i nekim drugim hodočasničkim mjestima i franjevačkim crkvama, blagdan Gospe od Andjela u Pazinu naziva se Rim.

Prije sv. mise vjernici su u procesiji pratili kip Bogorodice, koji su s glavnog oltara franjevačke crkve u vrt, prema tradiciji, nosile djevojke. Svečanu euharistiju u samostanskom vrtu, u nazočnosti mnogih svećenika i brojnog puka, predvodio je mons. Ivan Milovan, biskup porečki i pulski. U homiliji biskup je orisao lik Nebeske Majke koja je bila s Crkvom kad je primila Duha Svetoga, podržavala vjeru Isusovih učenika u Jeruzalemu; svojim životom bila je uzor kakva bi Crkva željela biti; prva u punini spašena, sva nalik Bogu, beskrajno lijepa, najbolja, Božja pomoćnica, velika i potpuna suradnica Božja, Zvijezda mora u ovom vrtlogu života kroz koji svi prolazimo...

Rim u Pazinu

Biskup se osvrnuo i na napasti i izazove koje prate današnjeg čovjeka koji je duhovno izranjen i bolestan, potreban mira, milosrđa i Božje blizine, a Blažena Djevica Marija, koja se slavi i kao Kraljica anđela, slika je Crkve te putokaz nade i utjehe Božjem narodu. „Boriti nam se je u ovom vrtlogu života s đavlom, svijetom i tijelom. Đavolje napasti su prisutne od početka i zavode ljudi; ubacuju u srca ljudi razdor ‘bit ćete kao bogovi’. Napast je to oholosti i lažne samostalnosti. To je stanje klanjanja intelektu, razumu, bez srca, bez savjesti. Danas se često nameću protubozji zakoni; zlo kao da se više i ne skriva, već paradira, i nameće nova pravila života koja se protive ljudskoj naravi. Ali pobjeda je uvijek na strani dobra, pobjeda je uvijek Božja. Druga napast koja prati čovjeka je pustiti se užitku, hedonizmu, moralnom relativizmu, kako govori Papa. Evanđelje

govori da smo doista stvoreni za sreću i pitanje je gdje ćemo je tražiti. Sreću čovjek može postići u služenju dobru. Sreća je otkriti da je smisao u vjeri, da je život pravi kada koristi za služenje dobru. U tom vrtlogu života pred našim očima je prava slika, a to je Majka Božja. Slijediti put posluha savjesti i evanđelju, vršiti volju Božju, odričući se napasti, zavodenja i zabluda, spremno ići putem dobra koji je zahtjevan, ali vodi pravom uspjehu“, zaključio je biskup Milovan.

Po dobivenom biskupovom blagoslovu, na kraju svečanog euharistijskog slavlja okupljeni vjernici, zajedno s crkvenim zborom, zapjevali su himnu Domovini „Lijepa naša“, da bi se potom povorka hodočasnika s kipom Bogorodice vratila u franjevačku crkvu. Slavlje je završeno pjesmom „Tebe Boga hvalimo“. (T. M.)

Osvježenje iz Šumbera

ŠUMBER Dren je sazrio u Šumberu i sve je bilo spremno, 5. kolovoza, za proslavu Marijina blagdana - Majke Božje Drenja, kako se lokalno zove blagdan Majke Božje Snježne. Propovijedao je mladi pavlin, župni vikar iz Svetog Petra u Šumi, o. Mario Škrtić. On je istaknuo da je puno puta u Crkvi bilo teško. Mnogima, i papi Liberiju, gorjelo je pod nogama, pa je došla pomoć s neba - u vrućem kolovozu pao je iznenada snijeg i donio osvježenje.

Poruka je divna i utješna. Tko se uzda u Mariju neće se razočarati. (Bib)

Papa Benedikt XVI. poslao pismo zahvale

Papa ističe da nosi u srcu jake dojmove koje su pobudili susreti s različitim slojevima hrvatskoga naroda podsjećajući na susrete s mladima na Trgu bana Josipa Jelačića, obiteljima na hipodromu te na molitvu Večernje s biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima, sjemeništarcima, novacima i novakinjama u zagrebačkoj prvostolnici.

Izvanredno plenarno zasjedanje

Hrvatske biskupske konferencije, pod predsjedanjem mons. Marina Srakića, đakovačko-osječkog nadbiskupa i predsjednika HBK, održano je 12. srpnja u zgradici Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. Na zasjedanju je prisustvovao i apostolski nuncij u RH mons. Mario Roberto Cassari.

Osvrt i analiza apostolskog pohoda pape Benedikta XVI. Hrvatskoj 4. i 5. lipnja bila je glavna tema zasjedanja. Papin pohod bio je veliki događaj za našu Crkvu i narod koji je imao velikoga odjeka, kako u Hrvatskoj, tako i u inozemstvu, istaknuo je u pozdravnom govoru mons. Srakić te je pročitao pismo zahvale što ga je Papa uputio predsjedniku HBK. U njemu Papa izražava duboku zahvalnost na srdačnom dočeku kao i na zauzetosti oko priprave posjeta uz pozorno i pobožno sudjelovanje velikoga mnoštva. Papa ističe da nosi u srcu jake dojmove koje su pobudili susreti s različitim slojevima hrvatskoga naroda podsjećajući na susrete s mladima na Trgu bana Josipa Jelačića, obiteljima na hipodromu te na molitvu Večernje s biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima, sjemeništarcima, novacima i novakinjama u zagrebačkoj prvostolnici.

U svojem osvrtu na Papin pohod biskupi su posebno istaknuli veličanstveni skup na glavnom zagrebačkom trgu s kojega je snažno odjeknuo govor tištine hrvatske katoličke mlađeži koja je molitvom, pjesmom i šutnjom posvjedočila svoju

Papa u molitvi na grobu blaženog Alojzija Stepinca

vjeru i oduševila mnoge. Biskupi su pohvalili bogat i sadržajan predprogram na hipodromu te naglasili važnost poruka koje je Papa uputio u svojoj propovijedi hrvatskim katoličkim obiteljima. Istaknut je i značaj susreta u Hrvatskom narodnom kazalištu gdje je na osobit način došla do izražaja Papina otvorenost za dijalog sa svim strukturama društva.

Biskupi su zahvalili svima koji su na bilo koji način sudjelovali u organizaciji Papina pohoda, kako u Crkvi, tako i na državnoj razini. Mnogi su pojedinci i skupine uložili sebe, ne žaleći truda i vremena, kako bi se Hrvatska na najbolji način pripremila za susret sa Svetim Ocem. Među mnogim zasluznim istaknuta je iznimna požrtvovnost te ljudski i profesion-

alni doprinos policijskih službenika i medicinskog osoblja.

Biskupi potiču vjernike i sve ljude dobre volje da čitaju i produbljuju poruke Svetoga Oca izrečene u Hrvatskoj kako bi one zaživjele i donijele ploda u našem naruđu.

U nastavku zasjedanja biskupi su informirani o dovršetku izgradnje Crkve hrvatskih mučenika na Udbini koja će biti posvećena 10. rujna. Od iduće godine Dan hrvatskih mučenika slavit će se, kako je ranije odlučeno, u zadnju subotu u kolovozu. Biskupi su upoznati i sa statusom kauze sluge Božjega, svećenika Miroslava Bulešića koga su komunisti ubili 24. kolovoza 1947. godine u župnoj kući u Lanišću. (L)

Biskup Milovan primio ministra kulture Mesića

Ministar kulture Jasen Mesić

POREČ U Biskupskom ordinarijatu 16. srpnja biskup porečki i pulski mons. Ivan Milovan primio je ministra kulture Jasena Mesića sa suradnicima. Biskup Milovan zahvalio je Ministarstvu kulture, napose ministru Mesiću, za višegodišnju pomoć u obnovi sakralni spomenika u Istri. Biskup je istaknuo da je suradnja s Ministarstvom kulture uvijek bila dobra te da je zadnjih godina uznapredovala.

Biskup i ministar su razgovarali o velikim projektima koju su u tijeku i gdje Ministarstvo kulture najviše ulaže sredstava, riječ je o projektima obnova župne crkve u Motovunu, Majke Snježne u Čepiću kod Oprtla, Gračiću i drugima. Napose se razgovaralo o drugoj fazi uređenja kompleksa Eufrazijane u Poreču i očuvanju Svetih tijela u Vodnjanu. Konstatirali su da je zadnjih godina učinjeno mnogo, napose u revitalizaciji kompleksa Eufrazijane. Ministar je izrazio zadovoljstvo učinjenim i zaželio da se naprave studije prema Unescovim standardima o dalnjem očuvanju i vrednovanju, napose Eufrazijeve bazilike u Poreču.

Ministar je pozvao Biskupiju da se nakon obnove sakralnih spomenika, napose onih koji su od svjetskog značaja kao Bazilika u Poreču i Sveta tijela u Vodnjanu, stvore uvjeti da ovi spomenici budu otvoreni za posjetitelje te da se osmisli način kako da oni sami

sebe financiraju u budućnosti.

Biskup je izrazio uvjerenje da će se to postići, a već je osmišljen sustav za Baziliku; a za Vodnjan tek predstoji.

Na kraju ministar je sa suradnicima u pravnji biskupa Milovana, kancelara Ilije Jakovljevića i dr. Ivana Matejčića, voditelja svih radova u Eufrazijani posjetio kompleks Eufrazijane. Ministar je osobno platio kartu za sebe i svoju pravnju i razgledao cjelokupni kompleks Eufrazijane uz stručno vodstvo prof. Matejčića. (L)

Proslavimo blagdan Kraljice obitelji

Pamići, Žminj
22. kolovoza 2011.
BLAGDAN BLAŽENE DJEVICE MARIE KRALJICE

Naša katolička obitelj svaki dan moli i nedjeljom svetu misu slavi

Obitelj je prva i najveća životna škola!
Obitelj je nepresudno vrlo: svetosti, ljubavi i života!
Bog - koji je sama ljubav - zamislio je obitelj kao glavni životni zadatak,
kao djelo ljubavi i kao put ljubavi koji vodi k Bogu.
Bog je začetnik i osnivač obitelji.
On je zamislio obitelj kao kutak raja u ovoj suznoj dolini!

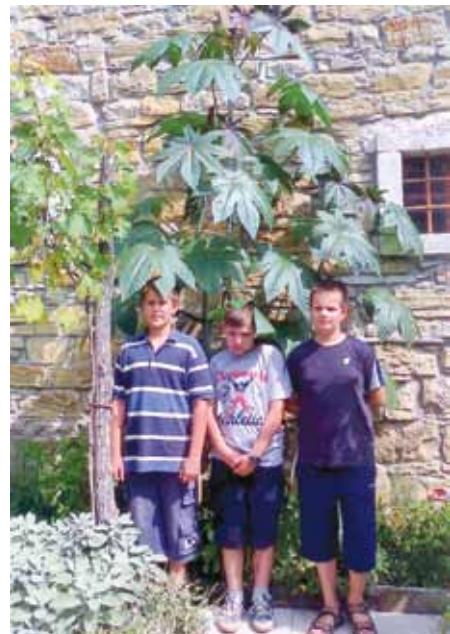
Duhovna obnova predvodi fra Petar Ljubičić ofm uz sljedeći
PROGRAM
U 9,30 sati : krunica, klanjaje
- 10,30 : Sv. misa ...
- Od 14 - 16 sati : isporijedanje, razgovori
- 16,30 : krunica ...
- 18,00 : Glavna koncelebrirana misa

Marijo, Majko i Kraljice, pomoz nam da zajedno s Tobom izgradujemo svetištce našeg obiteljskog doma!

U hladovini ricinusa

OPRTALJ Na fotografiji su ministranti Ivan Zustović, Matija Vižintin i Patrik Paulović. Oni su se poslije mise zatekli u oprtaljskom župnom vrtu kraj neobično visokog ricinusa. Biljka je jednogodišnja i nikla je iz sjemena veličine graška. Ulje koje se dobiva iz sjemenki od davnina se upotrebljava u medicini. U Istri je to ulje zloupotrebљavano za vrijeme fašizma, njime su fašisti napajali istarske rodoljube

i narodnjake među kojima je bilo i svećenika. Od davnina pa do danas na Crkvu u Istri obrušavale su se i nestajale razne „bure i oluje“, a mi smo tu. I ostat čemo! (Ante Tonči JUKOPILA)

Trodnevnička i blagdansko slavlje

MATERADA U prigodi blagdana Gospe Snježne u Materadi je misno slavlje predvodio novigradski župnik Milivoj Koren uz umaškog vikara vlč. Marcela Lakoseljca i mjesnog župnika fra Mirka Vukšića. Misno slavlje uveličao je mješoviti dječji pjevački zbor.

„Rimska povjesna priča Gospe od Snijega nastavlja se i danas diljem svijeta, pa i kod nas. Ugledajmo se i mi na ljubav i poslušnost Bogorodice koja je spremno prihvatala i živjela Riječ Božju od trenutka kada je saznala da će roditi Spasitelja svijeta“, naglasio je vlč. Koren u propovijedi.

Uoči blagdana, župnik fra Mirko Vukšić upriličio je trodnevnu duhovnu obnovu. (L)

Adriana krizmao župnik

SV. MARTIN LABINSKI Adriano Čekada je pri rođenju dobio povrede koje su se kasnije odrazile na njegovo zdravlje. Kršten je u crkvi Sv. Martina, ali kasnije nije mogao pohađati crkvu ni vjeronauk. Zato su roditelji i župnik, nakon što se njegova generacija krizmala, zamolili biskupa mons. Ivana Milovana da taj sakrament podijeli i Adrianu. Budući da je zbog njegove hirovite bolesti teško planirati povoljan čas, biskup Milovan je delegirao župnika Blaža Bošnjakovića za podjelu krizme u tom slučaju i dozvolio da se misi u kući prigodom slavlja. Kum je bio kao i na krštenju 1993. godine Aldo Bučić.

Dogodilo se to 30. srpnja u Paradižu na Labinštini. (Bib)

Obitelj i prijatelji s vlč. Blažom Bošnjakovićem

Krštenje u kući

SV. MARTIN LABINSKI Crkva Sv. Bartola u istoimenom mjestu u župi Sv.

Radost u kući, krštenje Petre

Martin nad Rašom omiljeno je mjesto za obiteljske svečanosti: krštenja,

vjenčanja, pogrebne mise za preminule u dalekom svijetu i slične situacije. Kad su se 03.07.2010. godine tu vjenčali Goran Ugrin i Iva Pifar nisu znali da neće moći svoje dijete, koje su željeli i planirali, krstiti ni uz najbolju volju na istom mjestu. Naime, već 11.07.2010. Goran je na autocesti kod Bosiljeva teško stradao na motoru dobivši po život opasne prijelome zdjelice, lakta, šake, stopala te teške povrede unutrašnjih organa, zubiju, zatiljka... Samo je čudom ostao živ i uz deset teških i četiri manje operacije te niza komplikiranih medicinskih zahvata.

opravak je spor, ali napreduje. U predahu između slijedećih zahvata upriličena je u subotu 23.07.2011., radost u kući: krštenje ljubimice Petre. Događaj je za sve (i župnika!) bio poseban i impresivan. Radost je teško riječima opisati. (BiB)

Bogoslovi nosili Gospin kip

ŠTERNA Crkve Majke Božje imaju neko posebno obilježje, jer Marijina uloga majke traje kroz povijest, a što su vremena teža, njena je prisutnost češća i jača. Hodočašća nastavlja danas i naš narod, povezan s ovim mjestom koji čini dio našega života i duše, rekao je u homiliji porečki i pulski biskup Ivan Milovan, koji je na blagdan Gospe Snježne predvodio svetu misu u istoimenoj crkvi kod Šterne.

Kao i svake godine, u crkvi Gospe od Snijega, na brežuljku ponad mjesta Šterna, okupi se mnoštvo hodočasnika iz čitave Istre, među njima i mnogi iz koparskog i tršćanskog zaleđa.

Vjerničku bliskost s Marijom biskup

Milovan pronalazi u ljepoti duše kojom njen lik zrači, posebno u ozračju borbe dobra i zla.

„Naša grešna narav sije nepovjerenje u ljudsko srce što nas čini nesretnim, a suvremenim način života skriva napasni hedonizam i pad moralnih vrijednosti. Svi bi htjeli biti sretni ne znajući da sretni možemo biti samo ako istinski ljubimo, a put do Boga pronaći ćemo ako slušamo glas savjesti“, poručio je mons. Milovan hodočasnicima.

Nakon euharistije hodočasnici su uz pjesmu i molitvu s kipom, što su ga nosili bogoslovi, obišli crkvu u procesiji.

Domaćin, župnik zrenjski vlč. Lino Rakar, zahvalio se vjernicima, a posebno biskupi koji se odazvao da ovom svečarskom prigodom predvodi svetu misu.

Crkva Gospe od Snijega sagrađena je 1492. uz koju su ladonje za koje se prepostavlja da su stare koliko i crkva. Sagrađena je uz nekadašnji pavlinski samostan. (L)

Slavlje Gospe Snježne u Šterni

Prva pričest nakon dugo godina

ŠTERNA Nakon dugo godina u svetištu Gospe Snježne kod Šterne troje je djece iz zrenjske župe primilo prvu svetu pričest. Župnik vlč. Lino Rakar pričestio je 7. kolovoza u ovome svetištu Nensi Damiani, Elizabetu Jugovac i Arielu Kozlović.

Uz roditelje prvpričesnica i prijatelje, svečanoj svetoj misi prisustvovalo je mnogo vjernika, pa i iz Slovenije i Italije.

Vlč. Rakar naglasio je važnost prve pričesti za daljnji put u vjeri.

Krovište ovoga svetišta se, inače, obnavlja, a ostali nužni radovi u crkvi nastaviti će se kada se namire potrebna sredstva. (L)

Velika donacija Marijana Ritoše

FERENCI Poduzetnik Marijan Ritoš obnovio je o svom trošku kapelu Sv. Lovre što se nalazi iznad sela Ferenci kod Vižinade. Tim je povodom svetu misi predvodio biskup mons. Ivan

Milovan sa vižinadskim župnikom vlč. Alojzijem Bafom.

Slavlje je počelo procesijom, a završilo prigodnim domjenkom.

Ritoš je naglasio da mu se ispunio životni san. U crkvu, kaže, dolazi pedeset godina, a posljednjih godina osjetio je snažnu potrebu da je potpuno obnovi. To je i učinio. Freska u crkvi djelo je slikara Harija Vidovića.

Župnik vlč. Baf tom je prigodom napomenuo da je ovo najveća privatna donacija u vižinadskoj župi u kojoj je obnovljeno, u proteklih nekoliko godina, više crkava. „Lijepo je renovirati crkve, ali još je ljepše renovirati ljudska srca“, poručio je vlč. Baf. (L)

Predstavnici Hrvata u Italiji kod predsjednika Napolitana

Talijanski predsjednik Giorgio Napolitano primio je 12. srpnja u palači Quirinale u Rimu izaslanstvo Saveza hrvatskih zajednica u Italiji (SHZI), koje je predvodio predsjednik Damir Murković, priopćeno je iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih inter-

gracija. U izaslanstvu su sudjelovali predsjednici hrvatskih udruga u Italiji udruženih u SHZI: Dubravka Čolak (Padova), Paolina Ferrante (Molise), Luka Krilić (glavni tajnik SHZI), Mirko Šikić (Rim), mons. Jure Bogdan, rektor Papinskog hrvatskog zavoda Sv. Jeronima u Rimu, te veleposlanik RH u Italiji Tomislav Vidošević.

Predsjednik Murković u pozdravu je istaknuo kako je ovaj prvi susret s predsjednikom Republike Italije od iznimnog povijesnog značaja za hrvatsku manjinsku zajednicu u ovoj državi.

Hrvatsko izaslanstvo je predsjedniku Napolitanu darovalo "Rječnik moliškog hrvatskog narječja", monografiju "Papinski hrvatski zavod Sv. Jeronima" te monografiju "Hrvati u Trstu". (L.)

Blagoslov nositeljicama života

SV. MARTIN LABINSKI U crkvi Sv. Martina (župa Sv. Martin nad Rašom) župnik pulske katedrale mons. Vilim Grbac predvodio je 26. srpnja koncelebriranu svetu misu u čast roditelja Blažene Djevice Marije – svetih Joakima i Ane. Naglasio je važnost ispravnog odgoja kakav su, gledano Božjim očima, oni dali svojoj kćeri. U

Godini obitelji ova poruka još snažnije odjekuje.

Nakon mise slijedio je svečani blagoslov nositeljica života – majki s malom djecom, trudnicama i onih koje mole dar majčinstva. Ove godine je bilo neuobičajeno mnogo vjernika na misama. (Bib)

Kristina Cvitan r. Brečević

Naša draga mama, nona i pranona, svekrva i punica Kristina Cvitan preselila se u nebo 28. lipnja nakon kratke i teške bolesti. Rođena je u Brečevići (Tinjan) 1933., kao peto dijete Ivana i Vitorije Brečević, te ubrzo ostala bez majke. Udalila se za Antona Cvitana 1952. i s njim imala troje djece. Poklanjala je svu svoju snagu i blizinu ljudima koji su je okruživali, marljivo radila te sve mirila. Mnogima je bila primjer ponizne i mudre žene, posebno šestorici unuka i sedmorici praunuka koje je strpljivo odgajala i svojom ljubavlju osvajala. Pojti poli none je vajka svima bila fešta, anke ko je bilo u šetemanu. „Budite si pravi!“ - to je njena oporuka za sve koji su je voljeli i poznavali. Rodbina, prijatelji, susjedi i znanci koji su je došli otpratiti na posljednji počinak pokazali su kako su u njoj prepoznali primjer i svjedočanstvo života življenog svim srcem, u punini, nadajući se ponovnom susretu s njom u Nebu.

I ča reči nego da je sva njena materijalna kmeština sada složena u jedan armarun, a da se ono ča je poklonila nan i ono ča je ona bila ne more ni zmiriti ni spezati. Ona je znala ča je u životu vridno.

Unuka Ana

Intelektualac širokih obzora, a tako

Vlč. Ivan Štefanuti rođio se u Lindaru, 13. travnja 1942., od roditelja Bogdana i Ane rođ. Vretenar. Osnovnu školu pohađao je u Lindaru i Pazinu, gimnaziju u sjemeništu u Pazinu, bogosloviju u Zadru i Rijeci. Zaređen je za svećenika u Pazinu, 15. kolovoza 1968. Mladu je misu imao 16. kolovoza 1968. u Lindaru.

Godine 1969. postaje biskupov tajnik i nastavnik pjevanja u Pazinskom sjemeništu, a 1971. godine postavljen je za katedralnog vikara u Puli. Od 1975. do 1986. župnik je u Trvižu i Motovunskim Novakima. Zatim prelazi na župu Nova Vas (porečka), 1989. imenovan je župnikom u Taru, a 1997. razriješen je službe u župi Nova Vas (porečka). Umirovljen je i nastanjen u Taru od 2004. Teško bolestan, sedam godina išao je na dijalizu, i svećenički ustrajno i strpljivo podnosio patnju dok nije napustio dom ovozemnog boravka u pulskoj bolnici, 7. srpnja.

Na isprácaju je u crkvi u Lindaru pjevao župni zbor, a prisustvovalo je mnoštvo vjernika i velik broj svećenika na čelu s biskupom Ivanom Milovanom. Biranim riječima biskup je zahvalio vlč. Ivanu Štefanutiju za sve dobro što je učinio u svim župama gdje je službovao. Vikar biskupije Porečke i Pulske vlč. Marijan Kancijanić zahvalio je gospodri Vesni Akrapi u ime biskupije i svih svećenika, kao i svima koji su mu nesebično pomagali, osobito zdravstvenim djelatnicima, u njegovoj bolesti.

Dragi naš Ivane, nakon duge i teške bolesti, želimo ti nebesko blaženstvo s andeoskim zborovima! Počivaj u miru! – završne su riječi kojima se vikar oprostio od vlč. Ivana Štefanutija. Pokopan je 9. srpnja na mjesnom groblju u Lindaru.

Vlč. Ivan Štefanuti

Svojim je zauzetim radom zadužio sve župe u kojima je službovao. Pastoralni rad, napose s mladima i vrsne propovijedi s dubokim teološkim mislima i porukama

bile su odlike vlč. Štefanutija. Glazbeno nadaren i kvalificiran desetak je godina bio zborovođa svećeničkog četveroglasnog pjevačkog zbora „Cantate Domino“ s kojim je nastupao u Hrvatskoj i inozemstvu. Zborsko je pjevanje u župama Trviž i Nova Vas (porečka) podigao na visoku razinu.

Njegovim dolaskom u Trviž župni je stan postao svojevrsna glazbena škola. Mali i mladi glazbenici iz Trviža učili su svoje prve glazbene rečenice na gitari, violini, harmoniji, glasoviru, harmonici. Letvica zbororskog pjevanja župnog zbora podignuta je na najvišu razinu. Slijedile su tjedne probe, zahtjevne partiture i prvi nastupi trviškog zobra s kvalitetnim programom u župnoj crkvi i u drugim župama diljem Istre i Hrvatske. Lijepo je pjevanje u Trvižu poznato od 1911. kad je zbor

Vlč. Ivan Štefanuti i orguljaš Danilo Perčić

jednostavan i dostupan svima

Vlč. Ivan Štefanuti s trviškim pjevačkim zborom i vjernicima u Kosinju 1978. godine

i osnovan, ali pod njegovim vodstvom doživljava svoj procvat.

U potpunosti su obnovljene orgulje u crkvi iz 1911. na kojima je 1979. održan i svečani koncert prof. Hvalimire Bledšajder iz Zagreba uz nastup trviškog zbara.

Intelektualac širokih obzora, a opet tako jednostavan i dostupan svima u svako doba, to je bio vlč. Ivan. Možda najbolje o tome govori jedna crtica iz života vlč. Ivana prilikom dolaska u Trviž. U mjestu se postavljala nova vodovodna instalacija prije asfaltiranja ulica Trviža. Trasa iskopa prolazila je tik do župnog stana. Vlč. Ivan donio je piće za sve radnike, uključio gramofon i sam zajedno s mještanima kopao kanal. „Tada smo bili djeca, ali te su slike ostale“, rekli su nam u Trvižu.

Iza kraj, u godini kad trviški zbor slavi stotinu godina postojanja, ime vlč. Ivana ostat će zapisano u svakoj njegovojo skladbi koju izvodi, kao sjećanje i hvala za sve što je za župu i zbor učinio. (L)

Prva pričest u Trvižu

Župljeni složni

„Osunčana strana“, napisano u prolazu među zidinama gradića na gori, Svetom Lovreču Pazenatičkom: mačka se sunča/bršljan kamen zagrli/oboje sami

Piše Tomislav MILOHANIĆ

Župna crkva sv. Martina

U stari grad ulazi se kroz glavna gradska vrata izrađena u gotičkom stilu. Putnika namjernika s luka vrata prati lik Atile i ispis na latinskom: VIDISTIS VIDETIS VIDEBITIS (vidjeli ste-vidite-vidjet ćete). Gradić je nastao na mjestu prethistorijske gradine i bio je naseljen u rimsко doba. Generacije su se mijenjale, dolazili su drugi ljudi, nove generacije. Našli su dobre temelje vjere i kulture koja je iz te vjere izrasla. Tako iz prvih kršćanskih vremena datira crkva Sv. Lovre na groblju. Podigli su je Hrvati u 8. st. i po njoj se prozvalo mjesto. Sveti Lovreč se prvi put spominje (Castrum sancti Laurentii) 1030. u darovnicu porečkog biskupa Engelmara. U staroj jezgri Sv. Lovreča Pazenatečkog

je župna crkva Sv. Martina, najveća romanička građevina na tlu Istre, monumentalna trobrodna bazilika. Grad je pod upravom Venecije bio od 1271., a od 1304. do 1356. u Sv. Lovreču je mletački kapetanat (zapovjedništvo se nazivalo pazenatik – otuda dodatak u imenu mjesta Pazenatički). „Istarski razvod“ spominje na više mjesta komun Satlovrečki i Satlovrečane. Sv. Lovreč dobiva i svoj prvi statut 1325. godine. U mjestu se nalazi crkva Sv. Blaža s freskama iz srednjeg vijeka (1462.). Pokraj Seline, drugog mjesta po veličini u župi, stoji crkva Sv. Lucije s glagoljski urezanom godinom 1568. Ostaci crkve Sv. Uldriha i tridesetak crkvica koje su nekada postojale govorile o jakom vjerničkom životu.

Sveti Lovreč je bio tijekom povijesti sjedište zborne crkve i kaptola. Zborna crkva ukinuta je 1825. a kaptol 1843. U župi su djelovale bratovštine BDM od Ružara, svete Lucije, sv. Leonarda i bratovštine uprave grada sa šesnaest priđruženih bratovština. Hrvatska čitaonica otvorena je 1898. godine, čije je značenje bilo iznimno veliko u sklopu Hrvatskog narodnog preporoda u Istri.

Mnogi turisti, domaći i strani, dolaze vidjeti i dive se bogatstvu fresaka u župnoj crkvi Sv. Martina (u lijevoj i desnoj apsidi su freske s motivima Isusa, Marije i apostola) i u crkvici Sv. Blaža (motivi iz života sveca). Pred kip Blažene Djevice Marije vjernici dolaze i mole već 700

u dobru i u patnji

Valentina Mendiković, Dino Matošević, Ana Mendiković, Stipe Gašparini, Ivana Mendiković i Ivana Dubac s župnikom vlč. Josipom Kalčićem

godina. Najstarije Nakićeve orgulje u Hrvatskoj (iz 1735.) nalaze se na restauraciji, koju financira regija Veneto. Održavanje i obnova sakralnih objekata idu teško i sporo zbog nedostatka finansijskih sredstava i velikih zahtjeva u preciznosti konzervatora, ističe vlč. Josip Kalčić, koji je tu župnik već 14 godina. Očekuje se pomoć Ministarstva kulture i Istarske županije, jer troškovi premašuju mogućnosti župe i općine.

Iako je župni patron sveti Martin, Svetolovrečeni časte još dva župna zaštitnika: zimi sv. Blaža, ljeti sv. Lovru.

Naselja u župi Svetog Martina su: Čehići, Frnjolići, Heraki, Ivići, Jakići, Jurcani, Kapovići, Knapići, Krunčići, Kršulji, Lakovići, Medaki, Medvidići, Orbani, Pajar, Perini, Radići, Rajki, Selina, Stranići, Sveti Lovreč, Vošteni, Zgrabljići.

Župa svetog Martina broji oko 1.100 stanovnika, vjernika je oko 1045. Lani je bilo osam kršenja (što je i prosječno zadnjih godina), umrlih 18 (u prosjeku 16), vjenčana su četiri para, prvopricesnika je bilo sedam, dok krizmanika lani nije bilo (ove godine ih je

18, 2009. godine 20). Blagoslov obitelji prima 98 posto stanovnika. Na svetu misu dođe u obične nedelje oko 80 do 90 ljudi (zimi malo više, ljeti manje). Za Božić i Uskrs oko 250, za druge veće blagdane oko 120, za posebne prigode (prva pričest ili krizma) i više od 300. Posebno se štuje svetog Lovru kad dođe oko 120 ljudi na misu. Unatoč sezoni, radu u turizmu te toplom vremenu, odaziv je priličan. Nešto manje

“ Sveti Lovreč je bio tijekom povijesti sjedište zborne crkve i kaptola. Zborna crkva ukinuta je 1825. a kaptol 1843. U župi su djelovale bratovštine BDM od Ružara, svete Lucije, sv. Leonarda i bratovštine uprave grada sa šesnaest pridruženih bratovština. Hrvatska čitaonica otvorena je 1898. godine, čije je značenje bilo iznimno veliko u sklopu Hrvatskog narodnog preporoda u Istri. ”

se štuje svetog Blaža kad dođu i djeca iz vrtića te učenici iz osnovne škole. Za blagdan svete Lucije 13.12. u crkvu kod Seline, njoj posvećenoj, dođe oko 40 ljudi. Na pričest dođe svake nedelje oko 30 vjernika. U zadnjih nekoliko godina osjeća se blagi pad.

Unutrašnjost župne crkve sv. Martina

Crkva sv. Lucije u Selini

Užupni djeluje Župno pastoralno-ekonomsko vijeće koje broji 15 članova, razne dobi i raznih zanimanja. Članovi se sastaju tri do četiri puta godišnje i raspravljaju o vjerskom životu župe te o potrebnim građevinskim radovima i drugim akcijama. Donatela Matošević, članica Župnog pastoralnog i ekonomskog vijeća te župnog Caritasa, ističe da je uloga vijeća uglavnom savjetodavna s ciljem pomoći župniku u određenim prigodama radi unapređenja rada te iznalaska materijalnih sredstava za razne potrebe u župi. „U okviru svojih mogućnosti i sposobnosti produžena smo ruka i podrška našem župniku. Župnik ugrađuje svoja iskustva, a mi laici donosimo svoja iskustva. Pomažemo koliko možemo i zadovoljni smo suradnjom. Prije tri godine slavili smo 50 godina svećeničke službe našeg župnika, i zaista su se župljanji lijepo odazvali i sudjelovali“, rekla je Donatela.

Župni Caritas je u župi aktivan već šest godina. Sastaje se više puta godišnje. U dogовору са

župnikom članovi posjećuju nekoliko puta godišnje materijalno i duhovno potrebite u župi. Sami crpe snagu za svoj požrtvovan rad u godišnjim biskupijskim sastancima. Marija Banić, voditeljica župnog Caritasa, zauzeto i nesebično djeluje s još pet članova. „Posjećujemo stare i nemoćne u župi. Imamo tri obitelji u potrebi o kojima vodimo brigu. Nosimo hranu,

pomažemo. Osjećamo se sretno i ispunjeno pomažući starima i nemoćnim, donoseći radost i zadovoljstvo. Obostrano se duhovno obogaćujemo. Sudjelovali smo u humanitarnom koncertu u Poreču - prodavali ulaznice, pekle kolače i prodavale. Više puta smo sudjelovali u skupljanju odjeće“, napominje Marija.

Detalj iz župne crkve

Prvopričesnici Sv. Lovreč 2011., dolazak na župnu katehezu

Do desetak članova Molitvene zajednice za duše u čistilištu sastaje se na molitvu svake nedjelje u tri sata popodne. Klaudio Prodan, voditelj zajednice, objašnjava svrhu i suštinu njihova okupljanja: „U našoj katoličkoj vjeri je prisutna molitva za pokojne. Željeli smo to malo približiti i moliti za sve one duše koje se nalaze u čistilištu. Pokušavamo pomoći našoj braći i sestrama koji su otišli s ovoga svijeta; osjećamo se sretni i ispunjeni da možemo nešto učiniti za njih. Oni su potrebni naših molitava da bi bili oslobođeni iz čistilišta, a isto tako postoje u našim životima, u našim obiteljima neke sklonosti zbog grijeha naših predaka. Pomažući njima, dušama u čistilištu, pomažemo i našim obiteljima. Ja za sebe mogu reći da osjećam polet, elan u svom životu, osjećam snagu molitve, čak zahvalnost duša u čistilištu koje su bile pomoći našim obiteljima.“

U župi su posebno aktivni i u pastoralni rad uključeni župni animatori koji pomažu kod pjevanja, sviranja i u pripremi na Prvu pričest i Svetu krizmu. Sabina Ereiz, župna animatorica, uz još dvije: studenticu Valentinu Mendiković i župnu sestru Kristinu Božac, svjedoči o svojoj bolesti i življenoj vjeri. „Polažila sam i polagala tečaj za animatore

puta teže, neki put lakše. Ali to mi je jako, kako dalo nadu, i još veću vjeru. Osjetila sam tamo jako puno ljubavi među nama. Kad sam završila tečaj za animatore, kao da mi je došao poziv s neba. Osjećala sam potrebu da malo naučim tu djecu čitati u crkvi, da malo s njima boravim, radim, da se družimo, da sudjelujem u pjevanju i sviranju. Poslije prve pričesti imali smo pet prvih nedjelja. Sada provodimo devet prvih petaka. Djeca se lijepo odazivaju te mole, slušaju i doživljavaju. Vidjela sam koliko su ljudi u Sv. Lovreču složni. Imala sam jako puno posjeta, puno ohrabrenja i pomoći u mojoj bolesti. Jednostavno smo jedna složna župa. U bolesti se vidi koliko smo prijatelji. Prijatelji su to upravo od Boga. I jednoga dana kad budem mogla ići na misu, da mogu dati ove darove koje mi je Bog dao, da vidim svog sina, koji će – ako Bog da – svirati. Nema većeg blagoslova!“, rekla nam je Sabina.

Crkva sv. Lovre

Pedagogija suputništva

Susreti poput ovoga koji je u tijeku, jesu dar za cijelu Crkvu koja treba mladenačku „živu vjeru, kreativnu ljubav i snagu nade“. Upravo zbog toga i mladima trebaju svjedoci, oni koji zajedno s njima putuju, tragaju, čeznu. Osjeća se potreba za sustavnim, trajnim i organiziranim pastoralom mlađih u Crkvi koji mora polaziti od njihove svakodnevice, od njihovih pitanja i traženja, od njihovih svjetova.

Piše Ana CVITAN

Papin susret s mladima na Trgu Josipa bana Jelačića početkom lipnja ugodno je iznenadio hrvatsku javnost. Mladi su napokon viđeni kao oni koji posjeduju inicijativu, živost, strast za životom, te odgovornost za sebe i društvo, oslanjajući se na Stvoriteljev blizinu i duboki odnos s njim. Pokazali su kako su kritike koje im se često upućuju – da su indiferentni, neodgovorni i nestalni – daleko od istine o njima. Mladi prepoznaju dobro i Dobroga na neki spontan, jednostavan i iskren način. Ne privlače ih oni koji im nude gotove i spremne odgovore, mlađi žele promišljati, žele mijenjati, žele tražiti odgovore.

Moja profesorica hrvatskog jezika, Orijana Paus, na prvom satu darovala nam je papirić sa citatom Georga Bernarda Shawa: „Ja nisam učitelj, već samo suputnik kojeg si upitao za put. Pokazao sam naprijed: kako sebi, tako i tebi.“ U toj smo poruci prepoznali da nam želi dobro, da je na našoj strani, da zajedno s nama traga za smislim vlastitog postojanja. Ta ‘pedagogija suputništva’, suputovanja prema naprijed, kojom se i sam Isus služio, je ona koja mlađe oduševljava.

Papa je u svojoj poruci mlađima u Zagrebu naglašavao pouzdanje u Gospodina kako bi mogli uistinu živjeti ono što jesu. Također, nije u svom govoru nudio nikakva go-tova rješenja ili lake odgovore, dapače, postavio je ono isto pitanje koje je Isus postavio svojim učenicima: „Što tražite?“. Pritom nije insinuirao nikakav odgovor, već je prepoznao čežnju

koju srce mlađog čovjeka neprestano živi.

Uz ove poruke mlađima veže se i poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mlađih koji se ove godine od 16. do 21. kolovoza održava u Madridu. Kao geslo susreta izabrana je rečenica iz Poslanice Kološanima: *Ukorijenjeni i nazidani na Kristu, čvrsti u vjeri*. U poruci objašnjava kako je naša ukorijenjenost u kulturu i u obiteljski odgoj izraz našeg identiteta, te kako je slika stabla zasađenog uz izvor, koji predstavlja Krista, izraz trajne sigurnosti da je naš život dobar, da živimo dobro, da živimo ono što uistinu jesmo.

Prijateljstvo s Njim je izraz trajnog pouzdanja i nade. Biti „čvrst u vjeri“ znači imati čvrsta uporišta koja su protivna relativizmu prema kojem ne postoji nikakva istina ili referentna točka, te koji vodi izgubljenosti i prilagođavanju trenutačnim modama.

Papa, prisjećajući se i svojeg mladenaštva, ističe kako je mladost doba u kojem se ne prisrtaje na prosječnost i malograđanstvu, već se želi istražiti sve mogućnosti koje se pružaju čovjeku u svoj svojoj širini, jer mlađom je čovjeku svojstveno željeti nešto više od uobičajene svakodnevice, nešto više od sigurnog zaposlenja i osjećati težnju za nečim što je doista veliko.

Nazvavši mlađe „jutarnjom stražom“, prethodnik pape Benedikta XVI., ustavio je Svjetski dan mlađih 1984. go-

dine kada je održan prvi susret u Rimu. Osjetivši potrebu da se mlađi okupljaju na jednom mjestu, bl. Ivan Pavao II. više se puta susreo s mlađima - u Buenos Airesu, Santiago de Composteli, Czestochowi, Denveru, Manili, Parizu, Torontu. Tradiciju svoga prethodnika nastavio je i Benedikt XVI. susrevši se s mlađima u Kölnu 2005., te u Sydneju 2008.

Madrid je domaćin XXVI. Svjetskog susreta. Papa zajedno s mlađima, što je već najavljen i samom porukom, želi promišljati o europskom društву i kulturi koji odbacivanjem kršćanstva gube svoj identitet, te zbog toga imaju potrebu iznova pronaći svoje korijene. Mlađi, kao budućnost Crkve i društva, pozvani su stvarati čvrsta uporišta te donositi vlastite odluke koji pridonose cjelokupnom boljtku: kulturnom, ekonomskom, gospodarskom, duhovnom.

Susreti poput ovoga koji je u tijeku, jesu dar za cijelu Crkvu koja treba mladenačku „živu vjeru, kreativnu ljubav i snagu nade“. Upravo zbog toga i mlađima trebaju svjedoci, oni koji zajedno s njima putuju, tragaju, čeznu. Osjeća se potreba za sustavnim, trajnim i organiziranim pastoralom mlađih u Crkvi koji mora polaziti od njihove svakodnevice, od njihovih pitanja i traženja, od njihovih svjetova, te koji pedagogijom suputništva, vodi k izgrađivanju smislenije i postojanje stvarnosti, odgaja odgovorne, savjesne i slobodne građane.

Tri stepenice do slučaja Dajla

Ta jedna diskriminacijska politika morala je negdje konačno i konkretno zahvatiti u materijalna prava. Istarska Crkva je nekako bila logični izbor. Ali neće se stati na tome. Apetiti su mnogo veći, a sutra ili prekosutra mogu zahvatiti i tebe i mene.

Piše dr. Mario SOŠIĆ

Bilo bi neshvatljivo da se u biskupijskom vjerskom časopisu ne progovori o sporu naše biskupije s talijanskim benediktincima oko imovine i zemljišta u Dajli, a što je već nekoliko tjedana jedna od vodećih hrvatskih medijskih i crkveno-političkih tema. Naime, zamjetno je kako su se u ovaj slučaj svom žestinom uključili i oni kojih se taj slučaj neposredno i ne tiče, oni koji nisu vjernici, a osobito oni s proklamiranim protuvjerskim i protocrkvenim stavovima. Te svoje komentare ili političke izjave temelje na posve parcijalnim, krivim ili iskonstruiranim činjenicama, a zaključci su im prvenstveno usmjereni na obezvrijđivanje Katoličke crkve, Pape, mjesnog biskupa i svećenstva te na kritiku dobrih odnosa Crkve i države u Hrvatskoj. Ima i tekstova i novinara koji su u svojim stavovima dobronamjerni, kao i političara koji žele pomoći prvenstveno svojim građanima, biskupiji i zaštititi hrvatski državni interes.

Polazeći od opće društvene zakonitosti, da se pojedini društveni događaji ne pojavljuju slučajno, pokušati ću u ovom tekstu ukazati na neke društveno-političke okolnosti koje su dovele do tog slučaja.

Koji su to elementi koji su doveli do mogućnosti da se uspješno, izvan općevažećih ugovora i zakona i nakon isplaćene odštete, oduzme imovinu hrvatske župe i biskupije i da se ona predala talijanskom samostanu i njegovom trgovačkom društvu?

Prvi je svakako opće stanje hrvatske države i društva koje karakterizira ustajna spremnost politike na svakakav

Dr. Mario Sošić

oblik podaništva, samokažnjavanja, nezaštite općeg i nacionalnog dobra i interesa, spremnost na prihvatanje svih vanjskih pritisaka i zahtjeva uz pristanak da se i najgora gubitnička pozicija objasni i protumači narodu kao - «dubitak za Hrvatsku».

Drugi element jest stanje svijesti i pameti političkih, ali i svih drugih, hrvatskih elita koje imaju poslušnički, pa i sluganski, odnos prema raznim vanjskim i međunarodnim akterima i institucijama, a ultimativni i beščutni prema unutarnjim nižim strukturama i pojedincima. U podlozi te i takove svijesti nezamjeranja moćnjima, kao što je pokazalo niz slučajeva i afera, stoji interes za ostvarenje cilja osobnog napretka, koristi i promocije.

Treći element, vezan uz Istru, jest proces dugogodišnje aktivne identitetske dekroatizacije i političke multikulturalizacije i talijanizacije Istre. Političkim projektom vladajuće regionalne stranke uz povlašten položaj talijanske zajednice, metodom «salame» sustavno se i uporno sjecka hrvatsko identitetsko biće Istre, tako da u Istri danas ne postoji nikakvog, ni političkog ni građanskog otpora diskriminatorskom položaju Hrvata.

UIstri je provedena iznadeuropska zaštita talijanske manjine, provedena je prekomjerna dvojezičnost (nazivi hrvatskih gradova, natpisi na prometnicama, državni uredi...), toleriraju se slučajevi talijanske jednojezičnosti (ulice, natpisi, imena i prezimena...), potpuna talijanizacija u školstvu (hrvatska djeca u talijanskim školama, samo talijanski kadar...), preferencije u zapošljavanju itd. Bitan element tog procesa je i javno nagrađivanje talijanskim ordenima, titulama i počastima za zasluge velikog broja lokalnih dužnosnika u općinama, gradovima i Županiji. Sve je to bilo, i jest, usmjereno na stvaranje «prijateljskog okruženja» za talijansku i talijanizacijsku politiku u Istri, kojoj je izrazito pogodovao i hrvatski politički sanaderizam (prvenstvo osobnog dobra pred općim). Ne smije nas čuditi ni činjenica da danas talijanske benediktinske interese u spomenutom slučaju pravno zastupa sin jednog bivšeg gradonačelnika školovan u talijanskoj školi i potom u Italiji.

Ta jedna diskriminacijska politika morala je negdje konačno i konkretno zahvatiti u materijalna prava. Istarska Crkva je nekako bila logični izbor. Ali neće se stati na tome. Apetiti su mnogo veći, a sutra ili prekosutra mogu zahvatiti i tebe i mene. Ako se poniže prava iz nacionalizacije, konfiskacije, agrarne reforme, hipotekarnih dugova, koliko će se morati platiti Talijanima za stanove, zemljišta, tvornice, ustanove, anulirane bankovne dugove, itd.? Pa tko će onda biti gospodar, a tko ščavo, u Istri? Odgovor se zna, zahvaljujući nama, ovakvima Istranima/Istrjanima.

Skladni glasovi koji se

„Kadanca“ u svom značenju je završetak glazbene rečenice, cjeline ili stanka. Ipak, mi bismo rekli za kraj ove kratke priče da je ovih deset godina završetak jedne i početak druge duge glazbene rečenice.

Piše Mirela MRAK

Ženska vokalna skupina "Kadanca", 2006. godine

Ženska vokalna skupina „Kadanca“ iz Trviža osnovana je 2001. godine prilikom obnoviteljske osnivačke skupštine Hrvatskog katoličkog mladenačkog društva „Seljačka sloga“ Trviž 1911. Ideju za imenovanje vokalne skupine dao je dr.sc. Željko Mrak, predsjednik društva, s obzirom na to da su se ondašnje djevojčice već okupljale u crkvi te pjesmom pratile misna slavlja.

U početku je „Kadanca“ brojala 18 članica, a trenutno ih ima 13. Od samog početka vokalnom skupinom ravna Izabela Dugostin. Sve članice župljanke su župe Trviž, neke su stalne, a one udane zamjenile su mlađe djevojke. Probe se održavaju u obnovljenim prostorijama hrvatske čitaonice iz 1911., odnosno vjeronaučne dvorane, tzv. Čitalnice u Trvižu.

Svoj prvi svečani samostalni koncert, „Kadanca“ je održala u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu 2002. godine. Skupina izvodi prvenstveno duhovne, ali i svjetovne, crnačke, istarske te klapske napjeve. Sudjelovale su u nizu klapskih manifestacija, najviše na „Večeri hrvatskih klapa“ u Trvižu. Gostovale su na raznim manifestacijama u Istri i Primorju. Najveći dio svojih nastupa provode pjevajući na vjenčanjima u čitavoj Istri. Kao jedno od ljepših gostovanja ističu posjet prigodom božićnih i novogodišnjih blagdana Domu za psihički oboljele odrasle osobe u Brkaču, gdje se najbolje osjećaju, a dobre vibracije, humana nota susreta i susretljivost i oduševljenje domaćina čine ovo druženje posebnim. Svojim su nastupima obogatile i „Romantične večeri“ u Kršanu, a bile su gosti i Hrvatske za-

jednice u Trstu 2004. gdje su održale prekrasan koncert.

„Kadanca“ u svom značenju je završetak glazbene rečenice, cjeline ili stanka. Ipak, mi bismo rekli za kraj ove kratke priče da je ovih deset godina završetak jedne i početak druge duge glazbene rečenice.

Osvojem odrastanju, okupljanju i prelijepim događajima i doživljajima u „Kadenci“, članice ove skupine rekле su:

Izabela Dugostin: Pjesma je sastavni dio mog života. Pjevam i sviram od malena i neizmjerno sam sretna da tu svoju strast i ljubav prema pjesmi mogu dijeliti s prijateljicama iz „Kadence“. Biti voditelj „Kadence“ za mene znači kvalitetno provedeno vrijeme kroz pjesmu, zabavu, osmijeh i opuštanje. Mislim da nema ljepšeg od osmijeha i

daleko čuju

Posjet domu za starije i nemoćne u Brkaču

pljeska publike nakon našeg nastupa. To je ono što nas pokreće i nadam se da će vokalna skupina „Kadence“ i nakon svog desetog rođendana još dugo „živjeti“.

Andrea Milotić: Pjesma ispunjava moju osobnost. Biti dio „Kadence“ za mene je veliki ponos i užitak. Svakim glas iz „Kadence“ posebice doprinosi čari pjesme i užitku slušanja.

Nikolina Vratonja: Biti u „Kadenci“ znači mi jako puno jer me pjevanje posebno ispunjava. Pjesma znači radost, veselje, izražavanje, bogatstvo... Veseli me svaka proba, svaka pjesma, svaki nastup, svako druženje. Kroz članstvo u „Kadenci“, stekla sam bolju vještinu i tehniku pjevanja, brojna prijateljstva i razna poznanstva. Uspjehu našeg pjevanja najviše pripisujemo našoj voditeljici koja je zaslužna za ljepotu naših glasova, za strpljenje, za provedeno vrijeme na svakoj probi. Svojom jakom željom dala se dušom i tijelom

u pjesmu, i kroz svaku probu prenijela je te emocije na nas. Pjevanje u „Kadenci“ obogaćuje me, čini me vrjednjicom i vjerujem u daljnji uspješni rad.

Mirela Mrak: Za mene pjevati znači živjeti. U „Kadenci“ pjevam od samog početka, ovdje sam odrasla, ovdje se nalaze moje drage priateljice. Za mene ona znači druženje, razgovori, upoznavanja, prijateljstva, uvježbavanja, nastupi, probe. Nema ljepšeg osjećaja nego kada pjevaš ondje gdje si se rodio te pjesmom predstavljaš svojoj rodni kraj. Lijepo je kada svojim glasom nekom možeš uljepšati dan, uveličati slavlje, ispratiti ga na vječni počinak. Poseban je to osjećaj koji me ispunjava u potpunosti. Temelj svega je vjera i pjesma koja je potekla iz trviške crkve, gdje smo na koru oko našeg barba Danila Perčića, dugogodišnjeg orguljaša stjecale prva pjevačka iskustva. Veliku i svestranu podršku za rad imamo od našeg župnika Ante Žufića. „Kadence“ je zaživjela i živi na vjerskim temeljima uz vodstvo naše predrage i strpljive voditeljice i onoga koji nam je ostvario želju koja se nastavlja.

Na starom groblju u Trvižu

Misije u Baderni i Kanfanaru

Vlč. Miro Bulešić pripremao se održati misije u Baderni, ali je vlč. Janko Cecinović, koji je trebao voditi misije, procijenio da za to nije pogodno vrijeme, a uz to vlč. Miro je premješten u Kanfanar gdje je održao misije

Piše dr. Vjekoslav MILOVAN

Kada je usred rata 1943. godine mladi svećenik-student Miroslav Bulešić neočekivano, mimo svih planova, morao prekinuti završni studij u Rimu i preuzeti župničku službu u Baderni, javio se pismom (20. studenoga 1943.) rektoru svojeg Zavoda „Lombardo“ u Rimu i prenio mu svoje velike muke kod preuzimanja službe u toj župi: *Naprosto sam klonuo. Htio sam otici. No Preuzvišeni je uporno tražio da se posvetim poslu... Sada idem, kao misionar, od kuće do kuće da pobodim ljudi i pozovem ih u crkvu... Toliko je posla!* Tako se on izjadao. No, radom u Baderni kao da je sam postao misionar - ideal u njegovo duši bit će ubuduće „svećenik-misionar“, a kao najbližu mogućnost djelovanja on će kasnije vidjeti župne misije. Kako je poznato, vlč. Miro ostao je u toj župi do konca rata 1945. i nekoliko mjeseci nakon toga, kad je Baderna s Istrom, cijelom Hrvatskom i Jugoslavijom došla pod novu komunističku vlast.

Za Crkvu i crkveni život nastale su tada posve nove okolnosti; komunističke su vlasti odmah počele i kod nas provoditi svoj „staljinistički“ program: srušiti „staro društvo“ sa svim ranijim kršćanskim tradicijama i izgraditi „novo društvo“, na posve ateističkim zasadama.

Univremenskim novim okolnostima sada nije bilo lako orijentirati se ni biskupima ni svećenicima, posebno kod nas u Istri. Biskupi Taličani (boravili su u Puli i Trstu) uskoro praktički nisu mogli doći do hrvatskih vjernika. Na inicijativu svećenika Bože Milanovića osnovan je tada (31. srpnja

1945.) Zbor svećenika sv. Pavla za Istru, s programom da, među ostalim, održava kontakte s novim vlastima; dužnost tajnika Zbora preuzeo je vlč. Miro Bulešić.

Kao dušobrižnik posebno blizak narodu i njegovim potrebama, vlč. Miro je u isto vrijeme zaključio da su za njegove vjernike, u tadašnjim posve novim okolnostima s ateističkim vlastima u upravi, najpotrebnije dobre župne misije: mnogi zbunjeni i zabrinuti vjernici moći će se ohrabriti, a oni aktivniji još više ojačati u vjeri. Misije je planirao održati u studenom 1945. godine. Smatrao je da mu glavnim propovjednikom-misionarom može biti ugledni župnik u Medulinu Jakov Cecinović, rodom Roverac, tada šezdesetogodišnjak, te mu je već 12. kolovoza 1945. uputio poziv.

Mladi i poletni Miro dao se odmah i na pripremu misija (o tom je ostavio posebnu zabilješku u duhovnom dnevniku 1. rujna 1945.). No koncem rujna dobio je pismo vlč. Cecinovića koji ga obavještava da se upravo preselio u Pulu i smatra da još nisu prave okolnosti za uspješne župske misije; svijet se mora najprije „umiriti i osvijestiti, i onda će biti kadar slušati vječne istine. U ovim vremenima ne bih mogao doći.“ Šezdesetogodišnji vlč. Cecinović očito više nije imao poleta, optimizma i nade koji su i u ovim teškim danima nadahnjivali vlč. Mira.

Porečki biskup Radossi upravo je tada premjestio vlč. Mira iz Baderne i povjerio mu dušobrižničku službu u većoj i zahtjevnijoj župi, u

Crkva sv. Silvestra u Kanfanaru

Kanfanaru. Ovamo je Miro prispio 14. listopada 1945. No zamisao o župnim misijama ni ovdje ga nije napuštal. Nisu prošla ni tri mjeseca nakon što je preuzeo službu u novoj župi - nakon proslavljenih božićnih blagdana - vlč. Miro je u nedjelju, 13. siječnja 1946., javno proglašio da će se u idućoj korizmi, za dva i pol mjeseca, u župi održati misije.

Sve je vjernike ujedno pozvao da surađuju u duhovnoj pripravi posebnim molitvama, dobrim djelima, sv. misama, sv. prijestima. I osobno se s punim elanom angažirao u pripremama. Prema zabilješkama u župnoj bilježnici „Napovjedi u Kanfanaru“, pratimo mnogobrojne kasnije pozive, koje je revni župnik upućivao vjernicima.

(Nastavljaja se)

Niz monografija „Umjetničko blago istarske Crkve“

Predviđeno je objavljivanje sedam knjiga od kojih će u po dvije biti obrađeno kiparstvo, slikarstvo i arhitektura, a u jednoj će biti prezentirani primjeri crkvenog umjetničkog obrta; zlatni i srebrni liturgijski predmeti, crkveno ruho i zvona.

Porečki i pulski biskup Ivan Milovan i istarski župan Ivan Jakovčić potpisali su 18. srpnja pismo namjere o realizaciji izdavačkog projekta „Umjetničko blago istarske crkve“. Riječ je o seriji monografija u kojima će stručno i sustavno biti objavljeno umjetničko blago istarskih crkava od najstarijih vremena do kraja 18. stoljeća. Predviđeno je objavljivanje sedam knjiga od kojih će u po dvije biti obrađeno kiparstvo, slikarstvo i arhitektura, a u jednoj će biti prezentirani primjeri crkvenog umjetničkog obrta; zlatni i srebrni liturgijski predmeti, crkveno ruho i zvona. Svaka će knjiga sadržavati uvodni esej o značajkama određenih stilskih epoha i iscrpni katalog umjetnina, s dvjestotinjak kataloških jedinica. Obradeno će biti oko 1.200 umjetničkih i arhitektonskih djela ilustriranih s oko 1.600 fotografija.

Poticaj za prijedlog izrade serije monografija „Umjetničko blago istarske Crkve“ bilo je izvrsno izdanje „Umjetničko blago zadarske nadbiskupije“ od kojega su do danas objavljene četiri knjige, istaknuo je povjesničar umjetnosti dr. sc. Ivan Matejčić. „Zadarska serija je u svakom pogledu izvrsno uspjela. Tijekom lanskog boravka glavnog urednika zadarske serije u Poreču iskoristili smo prigodu da s izdavačkim poduhvatom upozna nadležne u Istri, kancelara biskupije mr. Iliju Jakovljevića i pročelnika županijskog odjela za kulturu Vladimira Torbicu. Tada je zaključeno da je uputno sastaviti prijedlog za pokretanje slične inicijative i u Istri. Drugi važan zaključak je ocjena da postoji kritična

Detalj freske iz crkvice Majke Božje na Škriljinah kod Berma

količina znalaca povijesti umjetnosti koji su sposobni privesti kraju ovakav zadatak. Crkveno umjetničko blago Istre nije nepoznato, posebno u stručnim krugovima. Postoje brojne studije i veći pregledi nastali u razdoblju od 19. stoljeća do danas, ali nažalost još je malo knjiga na hrvatskom jeziku; još prevladavaju one na talijanskom. U sklopu priprema za projekt bilo je potrebno utvrditi količinu umjetnina i građevina koje bi bile uvrštene u seriju“, pojasnio je Matejčić.

Izrađeni su preliminarni popisi koji omogućavaju izradu liste potencijalnih autora koji redom moraju biti afirmirani stručnjaci za pojedino područje. Planira se izdavanje knjiga u godišnjem ritmu, ukoliko to bude tehnički izvedivo, a predviđeno je da knjige budu dvojezične. Većina autora dala je već pristanak za suradnju,

a samo za prve dvije knjige iz serije bit će angažirano petnaestak pisaca, povjesničara umjetnosti, arheologa i fotografa. Za izradu jedne knjige u seriji trebat će prosječno 180 tisuća kuna bez troškova tiskanja, a sredstva se namjeravaju namaknuti od međunarodnih natječaja za promicanje kulturne baštine i od Ministarstva kulture, dok će ostatak troškova snositi izdavači u jednakom omjeru. Projektom će rukovoditi izdavački savjet u kojem će biti po dva predstavnika sa svake strane i glavni urednik izdanja.

Na iznimno vrijedan projekt osvrnuo se biskup Ivan Milovan zaželjevši puno uspjeha i blagoslova. Župan Ivan Jakovčić je pak naglasio da je ovo prilika da se zabilježi sve crkveno umjetničko blago u Istri, a iznio je želju da sljedeći poduhvat bude gradnja muzeja sakralne umjetnosti. (L.)

Talijanski kler u procjepu

Tršćanski biskup Franjo Nagl držao je da katoličke organizacije nemaju potrebe u prvi plan stavljati nacionalno pitanje. Njegov nasljednik u pitanju nacionalnih trvenja želio je biti pravedan, no svi su ga kritizirali gledajući kroz svoje naočale, pa su ga liberali optuživali za slavenofilstvo. On je ustvari bio austrofil; poznata je njegova izreka "Spas domovine vrhovni je zakon."

Piše Stanko Josip ŠKUNCA

Hravatski kler u Istri uglavnom je stao u obranu nacionalnog identiteta svoga naroda, jer mu je prijetila opasnost talijanske asimilacije. Talijanski pak 'Risorgimento' (preporod) vodili su građanski liberali, uglavnom antiklerikalci. U ovakvoj situaciji delikatno je bilo pitanje stava talijanskog klera u odnosu na nacionalno pitanje. Za talijanske liberale Istra je bila "terra italicissima, ma irredenta", ali kakav stav da zauzme talijanski kler koji je usto morao poštivati cara, branitelja Crkve i katoličanstva? Što se tiče porečkog i pulskog biskupa Flappa u svojim je nastupima protežirao ponajviše talijanske stavove. Kad je krajem 19. i početkom 20. st. pred naletom liberalizma i materijalizma Crkva stala u obranu kršćanskih načela, bilo je logično da se talijanski i slavenski kler (hrvatski i slovenski) ujedini protiv zajedničkih neprijatelja. No jezik i nacionalni osjećaji bili su ozbiljna prepreka.

Godine 1895. talijanski su svećenici u Trstu pokrenuli list "L'Amico" s ciljem organiziranog nastupa katolika na nacionalnom i političkom planu. Budući da je slavenski kler stao u obranu svoga naroda i "mi moramo odlučno reći Talijanima ne samo da naše talijanstvo ne šteti vjeri, nego je podržava"- govorili su. Ovaj se stav ubrzo očitovao kad 1897. godine na katolički kongres Austrijskog primorja u Trstu nisu pozvani slavenski i njemački katolici, premda su se neki talijanski listovi za to zauzimali. Svoj stav pokazali su katolički

izdavači lista "L' Amico" i kad su s oduševljenjem popratili pobjedu talijanskih liberala na izborima u Trstu i Istri. Dakle, nije važno kako dišu, glavno je da su naši. Nad tom su se činjenicom sablažnjavali listovi poput "La ricreazione" ističući da "L'Amico" upreže "siromašni talijanski svijet u liberalna kola" i udaljuje ga od Crkve. Tršćanski biskup Nagl držao je da katoličke organizacije nemaju potrebe da u prvi plan stavljaju nacionalno pitanje.

Na polju socijalne pravde talijanski su se katolici angažirali organizacijom Lega cristiano-sociale, a svoje su stavove iznosili u listu "L'Avvenire", što ga je vodio Adam Zanetti, "prete contadino" (seljački pop), kako su ga zvali, jer se u Furlaniji zauzimao za siromašni seljački svijet. Ovaj svećenik goričke biskupije natječajem je 1902. godine došao u Pulu za prepozita pulskog kaptola i postao katedralni župnik. U vođenju jedine pulske župe imao je pune ruke posla, a uz to je vodio Marijinu kongregaciju, Franjevački treći red i bratovštinu Presvetog sakramenta. Bio je i duhovni asistent časnih sestara koje su radile po bolnicama. Zanetti je u Pulu dopremio i svoju tiskaru u kojoj je tiskao list "L'Avvenire". Zapazio je da u brodogradilištu ima mnogo skromnih radnika koje socijalisti i liberali žele upregnuti u svoju protucrkvenu politiku, pa se u listu obarao i na njihovu djelatnost. No preopterećen poslom i vjerojatno zbog kleveta i spletarenja njegovih neprijatelja zapao je

u ekonomski teškoće, pa je ogorčen i razočaran 1908. napustio Pulu i otputovalo u Buenos Aires. Njegov vjerni suradnik i ugledni poslovodja u pulskom Arsenalu bio je Antonio Nardini. Zanimljivo da je taj katolički laik ujedno bio dugogodišnji sakristan u crkvi Gospe od Milosti u Šijani, gdje je pokazao neobični svetačku žar. Umro je na glasu svetosti na otoku Barbani 1948. godine.

Trašćansko-koparski biskup Franjo Nagl (1902.-1910.) davao je važnost socijalnom radu u Crkvi i osnovao katoličko kulturno društvo "Pietro Kandler", a potom društvo mladih "Trieste". Kad je na njegovo mjesto došao Andrej Karlin (1911.-1919.) u središte crkvene djelatnosti vratio je tradicionalne kršćanske vrijednosti, pastoralni rad i pobožnosti. Društveno-politički rad prepustio je liberalima, zbog čega su oni bili zadovoljni i privremeno otupili svoju anti-klerikalnu djelatnost. Katolički tisak je glede nacionalnog pitanja zauzimao stavove slične liberalima. U pitanju nacionalnih trvenja, Karlin je želio biti pravedan, no svi su ga kritizirali gledajući kroz svoje naočale, pa su ga liberali optuživali za slavenofilstvo. On je ustvari bio veliki austrofil te je poznata njegova izreka: "Spas domovine vrhovni je zakon."

Pazin – kulturno središte istarskih Hrvata

Krajem 1898. godine već se znalo da se vrše pripreme na otvaranju državne gimnazije u

vjerskog i nacionalnog

Pazinu s hrvatskim nastavnim jezikom. To je razbjesnilo talijanske liberalne, jer su u tom činu vidjeli propast svojih planova o asimilaciji «naroda bez povijesti i kulture». Smetalo im je što se ta gimnazija otvara baš u Pazinu. «Slavi' nisu nikad na svojim prostorima uspjeli stvoriti jedan grad svoje kulture... nego su se uz pomoć austrijske vlasti htjeli dokopati jednog talijanskog grada – Pazina... A nakon pobjede na izborima talijanski je grad Pazin doživio poniženje da se u njemu ugnijezdi slavensko vijeće cijele općine» (B. Benussi, «L' Istria...» Rovigno 1997. str. 566). U Trstu su 15. siječnja 1899. godine održali svečanu sjednicu deputata Istre, Gorice i Friula s ciljem da se osujeti projekt hrvatske gimnazije, ali uzalud. Talijani su dopuštali da se ta škola može otvoriti u Kastvu ili Voloskom, ali su Hrvati odgovorili: «Illi Pazin ili ništa», i u tome uspjeli. U kolovozu 1899. ministarstvo bogoštovljia i nastave izdalo je odluku o osnutku gimnazije koja je već 18. rujna počela s nastavom. «Naša sloga» je tada zapisala: «Hrvatska gimnazija u Pazinu u našoj je borbi takva pobjeda, da osigurava – možemo slobodno reći – Istru Hrvatima.»

Dvije ideologije, liberalizma i katoličkog radikalizma, ubrzo su se suočile i u novoj gimnaziji, kako kod profesora, tako i đaka. Iako se u školi držalo dva sata vjeronauka, a učenici išli na nedjeljnu misu i obavljali godišnje duhovne vježbe, brzo se širio duh indiferentizma i hladila vjera, jer su neki profesori već bili zadojeni modernističkim idejama. Među profesorima te škole poznat je književnik Vladimir Nazor, a od đaka Mijo Mirković (Mate Balota), Milan Marjanović, poznati liberali, te Stojan Brajša i Božo Milanović, katolički narodnjaci, koji su bili pod utjecajem

Mahnićeva Hrvatskog katoličkog pokreta. Prvi su se okupljali u društvu «Učka», a drugi u društvu «Dobrila».

Nakon osnutka gimnazije nastao je problem uzdržavanja siromašnih hrvatskih učenika, pa je već u kolovozu 1899. utemeljeno «Đačko pripomoćno društvo» za njihovo materijalno uzdržavanje. Ubrzo se osjetila potreba i osnivanja

đačkog doma za učenike gimnazije u kojem bi se prakticirao kršćanski odgoj. Stoga se došlo na ideju da se odgoj u domu povjeri družbi salezijanaca kojoj je svrha kršćanski odgoj mladeži. S obzirom na to da ih među Hrvatima još nema, narodnjaci su se plašili da će ta talijanska družba negativno djelovati na izgradnju nacionalne svijesti među pitomcima. No rečeno je da će doći salezijanci iz Austrije koji znaju hrvatski ili slovenski jezik. Ideju o osnutku đačkog doma podržali su biskupi tršćansko-koparski Andrija Šterk i krčki Anton Mahnić, dok je porečki i pulski biskup Flapp odbio ponudu, tobože zbog finansijskih, a faktično zbog nacionalnih razloga. Ipak je odlučeno da će se u dom primati i đaci njegove biskupije.

Novac za izgradnju doma teško se skupljao. Tek je 1913., u prisustvu biskupa Mahnića, tršćanskog biskupa Karlina i narodnjaka Matka Laginje blagoslovljen kamien temeljac za gradnju. Do početka Prvog svjetskog rata monumentalna zgrada stavljena je pod krov i tako dočekala talijansku okupaciju. «Đačko

Stara gimnazija u Pazinu

pripomoćno društvo» uložilo je u gradnju 66.000 kruna (dobivenih većinom iz Hrvatske), a krčka biskupija 170.000 kruna (zaklada «Feretić»). Zbog toga je zavod nazvan «Đačko pitomište Dobrla-Feretić». U vrijeme Italije zgrada je pretvorena u talijanski odgajni dom «Fabio Filzi». Nakon Drugog svjetskog rata zgrada je zauzimanjem mons. Bože Milanovića 1945. vraćena Crkvi («Zbor svećenika sv. Pavla za Istru») i služila kao Biskupsko sjemenište i klasična gimnazija kroz koju je prošlo 1.300 učenika. U njoj se odgojio veći broj svećenika i profesora za Istru, Hrvatsku i Jugoslaviju među kojima desetak budućih biskupa. Nakon pada Italije 1943. zgradu su zauzeli partizani, pa Nijemci do 1945. kad ju je Crkva dobila posve opustošenu. Kad su iza rata «drugovi» preko montiranih procesa zatvarali sjemeništa i bogoslovije, pazinsko je sjemenište ostalo pošteđeno i pružilo drugim biskupijama utočište, pa je tu deset godina djelovala i bogoslovija iz Rijeke (1955.-1965). Sjemenište je zatvoreno 1980. zbog pomanjkanja učenika, a 1993. godine u zgradi je otvoren Pazinski kolegij - klasična gimnazija.

Melanom

Pri pregledu, praćenju i opisivanju pigmentiranih promjena na koži primjenjuje se „ABCDE-pravilo“. To pravilo analizira simetriju, rubove, boju, veličinu, uzdignutost i rast tumora.

Piše Zorica ĐORĐEVIĆ, doktorica medicine

Maligni melanom je zločudni tumor kože koji zahvaća pigmentne stanice zvane melanociti. Obilježja su mu agresivni lokalni rast i sklonost metastaziranju. Vodeći je uzrok smrtnosti među kožnim bolestima. Općenito je melanom najčešći u zemljama blizu ekvatora te kod osoba svjetlijih puti. Melanom u 50 posto slučajeva nastaje „de novo“ tj. na dotad zdravoj koži, a u 50 posto slučajeva na već postojećim madežima ili drugim pigmentiranim promjenama na koži. Incidencija melanoma je u konstantnom porastu. U Hrvatskoj od ove zločudne bolesti prosječno oboli 580 osoba godišnje. Prosječna dob pojave melanoma je između 30.-70. godine života, nešto češće u žena. Lokaliziran je najčešće na potkoljenicama kod žena i na leđima kod muškaraca.

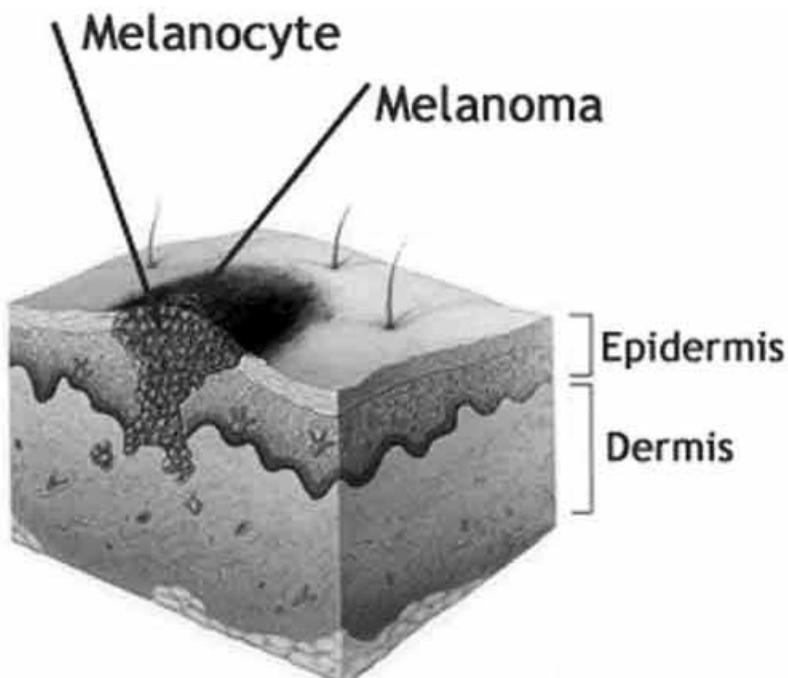
Rizični čimbenici za razvoj melanoma su sljedeći: UV-zračenje, pretjerano izlaganje suncu, uporaba solarija, sunčane opekljine u djetinjstvu, fototip kože I i II (osobe svjetlijih puti, s pjegicama po koži, crvene ili plave boje kose i svijetlih očiju), genetska predispozicija (osobe koje su same ili u obitelji imale slučaj melanoma), veliki broj madeža (više od 50), veličina madeža (više od 5-6 mm), pojava atipičnih (displastičnih) madeža ili prirođenih (kongenitalnih) madeža. Melanomu mogu prethoditi i neki drugi oblici kožnih tumora, oslabljeni imunološki sustav (stanje po transplantaciji organa, kemoterapiji ili zračenju) kao i konstantna iritacija ili ozljeda madeža.

Pri pregledu, praćenju i opisivanju pigmentiranih promjena na koži primjenjuje se „ABCDE-

pravilo“. To pravilo analizira: simetriju, rubove, boju, veličinu, uzdignutost i rast tumora. Tako se zločudno promjenjeni madeži mogu prepoznati ili na njega

posumnjati po promijeni simetrije (jedna polovica drukčijeg oblika od druge), boje iz smeđe u crnu, sivu, crvenkasnu, tamnoplavu ili neravnomjerna raspodjela boje), veličine (više od 6 mm), ruba (nepravilan, nazubljen, zrakast), rasta i uzdignutosti. Pritom je također važna i pojava subjektivnih simptoma u vidu svrbeža, peckanja ili boli u području madeža, kao i dodatnih simptoma u vidu krvarenja ili ranica koje ne zacjeljuju. Dijagnoza melanoma se potvrđuje liječničkim pregledom, dermatoskopijom, ekszisijskom biopsijom i imunohistokemijom.

Liječenje i prognoza bolesti direktno ovise o debljini i dubini prodora melanoma te o prisutnosti metastaza. Drugim riječima, ishod je to bolji što je bolest manje uznapredovala. Ovisno o stadiju bolesti, na raspolaganju su sljedeće terapijske mogućnosti:

kirurško uklanjanje tumora, imunoterapija, kemoterapija i radioterapija i/ili kombinacija prethodno navedenih.

Ukoliko se melanom otkrije i liječi u ranoj fazi, izlječenje je gotovo stopostotno. S obzirom na to da se zbog dostupnosti pregledu melanom razvija pred očima pacijenta, njegove obitelji i liječnika, njegova bi se pojava trebala moći prevenirati. Pacijenti bi trebali obaviti samopregled madeža jednom mjesечно, koristeći pravilo „ABCDE“! te se u slučaju bilo kakve sumnje javiti liječniku na pregled. Važno je izbjegavanje boravka na suncu od 10-17 sati kao i korištenje solarija, redovita primjena preparata za zaštitu od sunca sa zaštitnim faktorom ovisno o fototipu (SPF 30-50+) te prikladna zaštitna sredstva (odjeća, šeširi, kape i naočale).

Ćakule pod ladonjon

ZVANE: Angušt je, kumpare moj. Utročinimo malo. Ću ti povidati jenu fjabu eli vic, kako bi se reklo. Pita je jedan čovik vnega drugega da li se u njigoven mistu rođija koji veliki čovik, a tajstti mu je vreda rišpondija da se poli njih rajaju samo mala dica. Eko ti ga, na. Angušta su naši stari znali i umili, potle žetve i košnje, najvećih deli, dati duši i tilu gušta.

JOŽE: Tr, vero su. Dajmo tako i mi. Proslavili smo feštu Svete Marije Velike. Najveći gušt bija mi je – još kada san bija mladuh – poći na noge, skupa z svojom kumpanijom, priko Vučke vaje do Trsata. Na Poklonu na Učki gori bimo se skrušenega srca poklonili Nebeskoj Materi, hitili pogled na trsatsko svetište i obodreni produžili naprid.

ZVANE: Nebeska Mati nan je vajka bila zvizda koju smo pratili u živjenju, kumpare moj. A i naše matere su bile ništo čudesno. Prave matere! One su nas razumile, delale za nas, vodile škrb i brigu o nami, jubile nas i molile za nas. Špegaj njim je bila nebeska Mati.

JOŽE: E, da, kumpare. Mati je srce svake fameje, fjok ki sve drži skupa, voganj u srcu koji sve grije.

ZVANE: I pune strpjenja. Svakega popacentati, sve potrpiti...

JOŽE: A danas je i priroda nervoža, živčana, ne samo judi. Se je pokazalo da su Istrijani jako nervoži. A kako i neće biti kad su sve veće diference a sve manje tolerance.

ZVANE: Judan su šerja lica, kako da njin je ki večeru pojija. Nideri smiha... A ko ki se veseli, na glas zakanta, će ga provinati je li prošvika eli mu je u venah veći pročenat alkohola. Će reći za nj da mu nisu sve kokosće na broju eli da je udren z morkron štracon.

JOŽE: Ma hoj smokve soliti, kumpare. Si malo zaštramba. Sve je to sporadi tega ča nan fali druženja, zajedništva. Ča smo se zaprli mrež svoje zide. Nidan z ninin ne predika, lači se na jučko, eli bi se stilo zagrabiti već nego se more i već nego se smi. Egoizam nas pojida...

ZVANE: Ma ki je to vidjala? Znaš ti da se betoniraju i plaže okolo Umaga i druderi. Certi su si dali za pravo zagradići i zgrabiti kus obale, kus mora. Je za pensati, judi moji, kamo to gremo. Još malo ćemo morati plačati i arju ki udišemo, a za se točati u moru tribat će zboršati ke jeur eli kunicu.

JOŽE: Bog daj sriću, kumpare!

Hum i Humšćina

U izdanju poduzeća „Josip Turčinović“ iz Pazina i Katedre Čakavskog sabora Roč ove je godine tiskana knjigazbornik „Hum i Humšćina“.

Svi ovde objavljeni prilози izuzetne su vrijednosti i dragocjeni su doprinos valoriziranju prošlosti, definiranju sadašnjosti i budućnosti ovoga gradića. No posebno želim naglasiti jednu umjetničku vrednotu i sadržaj koji je nastao zahvaljujući inspirativnoj snazi Huma, a to su literarni prilozzi, poglavito stihovi pjesnika koji su, osupnuti ljepotom najmanjeg grada na svijetu, reagirali onako kako samo ono znaju - stihovima.

Posebno moram naglasiti da smo pri realizaciji ovoga zbornika izuzetnu suradnju ostvarili s našim partnerom u projektu, izdavačkim poduzećem „Josip Turčinović“ iz Pazina i njegovom direktoricom Nadom Lakošeljac, te sa snizdaračima knjige Katedrom Čakavskog sabora Buzet i Udrugom „Hum“, koji su nam iskazali puno razumijeranje i pomoć. Hvaljavrijedan doprinos ovako lijepo oblikovanoj knjizi dao je autor grafičke opreme, dizajner i likovni umjetnik David Ivić iz Gologorice.

Uz želju da ova knjiga bude korisno štivo čitateljima i da doživi poštovanje kakvo je prema nekim ranijim knjigama iskazano zapisom uklesanim u Zidu hrvatskih protestanata, u Aleji glagoljaša, gdje čitamo: „Iste knjige su nam veliko drage, zač se dobro u njih gorovi, i istino“, Zbornik „Hum i Humšćina“ dajemo radosna srca sudu javnosti.

(Iz Predgovora, predsjednik Katedre Čakavskog sabora Roč Vlado Pernić)

Knjiga se može nabaviti u knjižarama „Josip Turčinović“ u Pazinu i Puli. (L)

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice: * PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

* PULA, Danteov trg 1, tel. 052/ 216 498

*Puno ima stranputica,
a samo je jedan Put*

(Sv. Klement Rimski)

50. OBLJETNICU SVEĆENIŠTVA SLAVIT ĆE

ANTUN KURELOVIĆ i FRANE KURELOVIĆ

U STAROM PAZINU,
11. rujna 2011. u 11 sati

Službovali u župama:

Antun Kurelović

BUZET
ČRNICA
SOVINJAK
BARBAN
ŽMINJ
PIĆAN

Frane Kurelović

GRDOSEL
KRŠIKLA
ZAREČJE
VALTURA
MUNTIĆ

Zajedno zahvalimo Bogu!

*Antun Kurelović i Frane Kurelović
zlatomisnici*

**Sljedeći broj Ladonje izlazi 18. rujna
Dobra ruka: Željko Ilijaš, Francuska, 300 kn**